

EURIPIDES

ELEKTRA

Iš senosios graikų kalbos vertė
Audronė KUDULYTĖ-KAIRIENĖ

*Versta iš: Euripides Fabulae. Rec. G. Murray. T. II. Oxonii: e
typ. Clarendoniano, 1962*

Veikėjai

Mikėnų žemdirbys

Elektra

Orestas

Piladas, Oresto draugas

Senas tarnas, išauginęs Agamemnoną

Klitaimnestra

Pasiuntinys

Dioskūrai – Kastoras ir Polideukas

Mikėnų mergaičių choras

Nebyli palyda

Veiksmas vyksta Argolidėje prie apšepusios kaimo lūšnelės. Naktis. Danguje šviečia mėnulis ir žvaigždės. Prieš lūšnelę – nedidelis aukuras.

Prologas

ŽEMDIRBYS

Išeina iš trobelės

- Senasis Arge! Tu, Inache! Kažkada
 Iš čia, karius surinkęs, tūkstančiais laivų
 Išvyko Trojos žygin Agamemnonas.
 Priamą, Iliono žemę valdžiusį,
 5 Nužudė jis, Dardāno miestą užėmė.
 Paskui sugrižęs Argan, ginklais barbarų
 Parsivežtais šventyklų sienas papuošė.
 Jam Trojoj sekės, bet parvykusį namo
 Pražudė tuoj žiauri žmona Klitaimnestra
 10 Kartu su Aigistu, Tiesto sūnumi.
 Taip žuvo jis, Tantālo skeptrą senąjį
 Palikęs. Tuomet ėmė kraštą šį valdyt
 Pradėjo Tindaridė kartu su Aigistu.
 Kai Trojon plaukė Agamemnonas, namuos
 15 Orestas liko ir dukrelė Elektra.
 Aigistas ruošėsi Orestą nužudyt,
 Bet senas tėvo auklėtojas perdavė
 Vaikelį į Fokidę - Strofijo globon.
 Paliko tėvo namuose tik Elektra.
 20 Kai ji užaugo, jai jaunikiai piršosi
 Geriausi iš helėnų. Nerimaudamas,
 Kad ji kilmingam vaiką pagimdys, o šis
 Už uošvį keršys, uždarytą ją namie
 Aigistas laikė ir neleido ištekėt.
 25 Labai bijodamas, kad Elektra slapčia
 Nesusilauktų vaiko nuo garbaus žmogaus,
 Ją ruošės pražudyt, bet dukrą iš mirties
 Ištraukė motina. Turėjo priežastį
 Žudyti vyrą ji, bet ėmė būkštauti,
 30 Kad žmonės ją pasmerks dėl pražūties vaikų.
 Tada Aigistas taip sumanė: auksu tam
 Žadėjo atsilygint, kas pabėgusį
 Į svečią šalį sūnų Agamemnono
 Orestą nužudys. Paskui Elektrą man
 35 Atidavė į žmonas (Iš Mikėnų aš.
 Iš ten tėvai. Savęs aš nesumenkinu:
 Kilminga mano giminė, tačiau visai

Be turto, o be jo gera kilmė – niekai),
 Nes manė: silpno žento jam nereiks bijot.
 40 Jei būtų Elektra stipriam atiduota,
 Tai Agamemnono žūtis, jau užmiršta,
 Atgimus būtų ir Aigistas atpildo
 Sulauktų pagaliau. Aš patale žmonos –
 Tai žino ir Kipridė – dar nepaliečiau.
 45 Ji dar mergaitė. Gėda man pažeminti
 Vaikus tėvų turtingų, jų nevertas aš.
 Gailiuos Oresto nelaimingo (giminė
 Jis man tik žodžiais), jei kada į Argą grįš,
 Tada sesers vedybas šias liūdnas išvys.
 50 O tas, kuris man sako, jog esu kvailys,
 Kad parsivedęs jauną žmoną, nedrįstu
 Paliest jos patale, tas išminties suprast
 Nemoka ir nežino, kad kvailys jis pats.

Iš namų išeina Elektra, nešdama ant galvos ašotį. Jos drabužiai apskarę, galva trumpai apkirpta.

ELEKTRA

Naktie juoda, šviesių žvaigždžių maitintoja!
 55 Einu aš prie šaltinio pasisemt vandens,
 Ašotį šitą užsidėjus ant galvos.
 Nereikia man vandens, tačiau labai geidžiu
 Dievams atskleist Aigisto nusikaltimus,
 Didžiajam savo tėvui trokštu išsiverkt.
 60 Piktoji Tindaridė, mano motina,
 Mane išvarė iš namų, norėdama
 Aigistui įsiteikt, pagimdė jam vaikus.
 O aš su Orestu – jau rūmuos svetimi.

ŽEMDIRBYS

Pamatęs Elektrą prisiartina prie jos

65 Kodėl, vargšele, dėl manęs pluši? Ar tau,
 Anksčiau išlepintai, pritinka sunkiai dirbt?
 Sakiau ne syki: „Baik!“ Manęs vis neklausai.

ELEKTRA

Tu geras man, tave lyg dievą garbinu,
 Nelaimėje manęs nenuskriaudei. Tikra
 Sėkmė mirtingiems žmogų rast bėdoj, kuris
 70 Mokėtų juos atjaust. Aš suradau tave.
 Todėl dabar man reikia be įsakymo
 Su tavimi kartu darbuotis, kiek galiu,
 Kad būtų tau lengviau. Turi pakankamai

75 Darbų toli laukuos. Aš privalau namus
Tvarkyt, nes malonu artojui pro duris
Įžengusiam regėt, kad namuose tvarka.

ŽEMDIRBYS

80 Jei taip manai, keliauki. Teka netoli
Šaltinis nuo namų. Vos brėkstant, jaučius aš
Išginsiu į laukus ir imsiuosi sėjos,
Nes tas, kuris nedirba, vien tik meldžiasi,
Negali turto susikrauti maldomis.

Abu išeina. Pasirodo kardais ginkluoti Orestas su Piladu. Su jais kartu ateina jų negausi palyda.

ORESTAS

Aš branginu labiausiai iš visų žmonių,
Tave, Pilade, nes bičiulis man esi.
Mane, Orestą, palaikėi, kai keršyti
85 Ruošiaus, patyręs iš Aigisto daug skriaudų...
Nužudė tėvą jis... ir motina žiauri
Su juo kartu. Dabar aš iš orakulo
Į Argą atvykstu (nežino niekas to) –
Žudikai tėvo turi sumokėt krauju.
90 Šią naktį nuėjau prie tėvo kapo, ten
Raudojau, garbaną plaukų nusikirpau,
Avelę paaukojęs, aukurą krauju
Jos apšlaksčiau slapta nuo tų, kurie dabar
Šį kraštą valdo. Eit miestan nesiruošiu.
95 Aš atvykau į šalį dėl dviejų tikslų.
O jei kas nors, mane pamatęs čia, pažins,
Į kitą sritį bėgsiu. Noriu seserį
Surast. Kalbas girdėjau: ištekėjus ji,
Su vyru jau gyvena. Reikia susirast
100 Elektrą man, kad ji padėtų keršyti.
Jinai man pasakys, kas darosi mieste.
Dabar (aušra atmerkia jau šviesias akis)
Į nuošalę pasukime iš kelio šio.
Jei pasitaikys kartais mums čia susitikt,
105 Artoją ar tarnaitę, jų paklausime,
Ar netoli nuo čia yra sesers namai.

Apsižvalgo ir pamato scenos gilumoje pasirodančią Elektrą, ant galvos nešančią ąsotį

Na štai, matau kažkokią vergę einančią,
Ant nukirptos galvos ąsotį nešančią.
Prisėskime ir vergės paklausykime.
110 Gal ją išgirsim minint tai, dėl ko,

Pilade, mes į šalį šią atvykome.

Abu kartu su savo palyda susėda scenos pakraštyje. Žiūrovai juos mato, bet Elektra – ne.

ELEKTRA

(sau)

Strofa

Paspartink žingsnį, jau metas eit.
Skubėk, skubėki vaitodama.
Vaje, vaje!

- 115 Esu dukra Agamemnono
Ir žiaurios Klitaimnestros,
Tindarėjo dukters.
Vadina visi mane
Elektra nelaiminga.
- 120 Kiek teko vargų man patirt,
Kiek kančių iškentėti!
Mano tėve, Hade guli
Nužudytas nuožmios žmonos
Ir nedoro Aigisto.

(sau)

- 125 Raudoki, ašaras lieki, verk.
Išsiverkus tau palengvės.

Antistrofa

(sau)

Paspartink žingsnį, jau metas eit.
Skubėk, skubėki vaitodama.
Vaje, vaje!

- 130 Kokiam mieste ir kokiam krašte,
Gyveni, mano broli?
Palikai namuose
Kentėti sunkius vargus
Savo vargšę sesutę.
- 135 Sugrįžki greičiau, iš kančių
Tu mane išvaduoki!
Ir tu, Dzeuse, padėk dabar
Nedorus žudikus nubaust,
Atkeliauki į Argą!

Strofa

141 Tuoju nuo galvos nusikelsiu paėmusi
Šitą ašotį, kad naktį apverkt
Galėčiau tėvą.

Nuo galvos nukelia ašotį

Aidi Hado giesmė graudi.
Ji tik tau, mano tėve, skirta!
Tu po žemėm giliai guli,
145 Dėl tavęs aš baisiai liūdna.
Ir kasdieną, draskydama
Baltą veidą, daužydama
Rankom galvą, kirptą trumpai,
Tavo mirtį apraudu.

150 Ai ai! Skruostus draskyk!
Taip, kaip gulbė giedodama
Prie upelio sraunios tėkmės
Kviečia savo tėvą, bet jis
Įsipainiojo į tinklus,
Taip tave, nelaimingąjį
155 Savo tėvą, aš čia šaukiu,

Antistrofa

Tėvą, kuris paskutinį kart vonioje
Prasės tada lyg mirties patale.
O varge, varge!

Ak, tas smūgis kirviu skaudus,
160 Ir skaudus tavo noras sugrižt,
Vėl iš Trojos parvykt namo!
Ne, nelaukė vyro žmona,
Jam vainikų nepynė ji,
Bet aštriuoju durklu slapčia
165 Sugalvojo jį nužudyti,
Suviliota meilužio.

Parodas

Įeina Mikėnų mergaičių choras

CHORAS

Strofa

Agamemnono dukra, mes
Atkeliavome pas tave

Į apšiurusią lūšną.
 Nuo kalnų nusileidęs piemuo
 170 Mikėnietis mums pranešė,
 Kad argiečiai trijų dienų
 Didžią šventę ruošiasi švęst
 Ir prie Heros šventyklos eit
 Ketina visos mergaitės.

ELEKTRA

175 Ak, netrokšta mana širdis
 Mielos draugės, švenčių jokių.
 Aš ir puoštis nenoriu.
 Nelaiminga aš, negaliu
 Su mergaitėmis Argo
 180 Bendrame ratelyje šokt.
 Liejas ašaros man naktimis,
 Ir raudodama leidžiu dienas,
 Liūdėti baisiai temoku.
 Pažiūrėkit į purvinus
 185 Mano plaukus bei skarmalus!
 Ar juos gali vilkėt dukra
 Agamemnono? Argi jie
 Nepažemina Trojos garsios
 Bei ją nugalėjusio priešo?

CHORO VADOVĖ

Antistrofa

190 Bet ši deivė labai svarbi.
 Iš manęs pasiskolinki
 Ir drabužių, ir aukso
 Puošmenų. Tau labai jos pritiks.
 Ar manai, kad raudodama,
 Gerbt dievų nenorėdama,
 195 Sugebėsi priešus įveikt?
 Ne raudom, tik maldom gali
 Dievų malonę pelnyti.

ELEKTRA

Bet negirdi, deja, dievai
 Kaip aš raudu, jiems nesvarbus
 200 Tėvo kraujas pralietas.
 Nužudytasis tėve! Verkiu
 Dėl tavęs ir dėl gyvo
 Savo brolio. Klaidžioja jis
 Tolimaj svetimoj šalyje
 205 Tartum koks samdinys, nors yra
 Sūnus šlovingojo tėvo.

Aš trobelėj skurdžioj pati
 Laukuose prie aukštų kalnų,
 Išginta iš gimtų namų,
 210 Gyvenu ir kenčiu širdy,
 O tėvų kruviniuos pataluos
 Jau kitas su motina guli.

CHORO VADOVĖ

Nelaimių daug helėnai ir tavi namai
 Patyrė dėl Helenos, motinos sesers.

ELEKTRA

215 Ak, moterys, gana, gana, užteks dejuot.

Pamato Orestą ir Piladą, kurie pakyla iš savo vietų

Žiūrėkit, svetimšaliai kažkokie tenai
 Iš pasalos išlindę, suka link namų!
 Šalin jūs bėkite! Aš slėpsiuosi viduj,
 Kad šių piktadarių pavyktų mums išvengt.

PIRMAS EPEISODIJAS

*Elektra bėga, bet jai kelią pastoja Orestas. Piladas stovi šalio Oresto.
 Mergaičių choras iš pradžių bėga, bet vėliau iš smalsumo sustoja ir lieka
 scenoje.*

ORESTAS

220 Palauk, vargše! Tu manęs nesibijok!

ELEKTRA

Glaudžiasi prie aukuro

O Foibe Apolone! Gelbėk nuo mirties!

ORESTAS

Kitus aš nužudyt norėčiau, ne tave.

ELEKTRA

Šalin! Manęs neliesk! Tam teisės neturi!

ORESTAS

Nėra, kas būtų man labiau teisėta liest.

ELEKTRA

225 Kodėl paėmęs kardą tykai prie namų?

ORESTAS

Palauk ir paklausk, kitaip kalbėsi greit.

ELEKTRA

Sustojau, pasiduodu, nes stipresnis tu.

ORESTAS

Nuo tavo brolio žinią noriu perduoti.

ELEKTRA

Žmogau mieliausias! Gyvas ar numiręs jis?

ORESTAS

230 Jis gyvas. Gerą žinią iš pradžių sakau.

ELEKTRA

Už šiuos gerus žodžius tau laimės aš linkiu.

ORESTAS

Tegu abu laimingi būsim – aš ir tu.

ELEKTRA

Kur vargsta vargšas brolis, kokiam mieste?

ORESTAS

Ne viename mieste jam teko kęst vargus.

ELEKTRA

235 Sakyk, kasdienės duonos ar užtenka jam?

ORESTAS

Užtenka, bet yra bejėgis tremtyje.

ELEKTRA

Kodėl tave jis siunčia – sužinot ką nors?

ORESTAS

Ar tu gyva esi ir kaip tu gyveni.

ELEKTRA

Iškart matai, kokia išsekusi esu.

ORESTAS

240 Nuo sielvarto sumenkus, net graudu žiūrėt.

ELEKTRA

Pažvelk – lyg skitė aš trumpai nusikirpau.

ORESTAS

Dėl brolio tu gedi, dėl tėvo pražūties?

ELEKTRA

O kas už juos, sakyk, man gali būt brangiau?

ORESTAS

O broliui, kaip galvoji, ar esi brangi?

ELEKTRA

245 Toli jis, bet vis tiek jį artimu laikau.

ORESTAS

Kodėl, sakyk, tu čia, už miesto, gyveni?

ELEKTRA

Nes ištekėjau...Bet geriau man būtų mirt...

ORESTAS

Skaudu... O tavo vyras, koks jisai žmogus?

ELEKTRA

Ne toks, kokiam tikėjosi tėvas atiduot.

ORESTAS

250 Kalbėk, kalbėki! Broliui viską perduosiu.

ELEKTRA

Lūšna ši mano vyro – čia aš gyvenu.

ORESTAS

Žvelgdamas į lūšnelę

Artojo ar piemens lūšna ši gali būt.

ELEKTRA

Nors neturtingas mano vyras, bet taurus.

ORESTAS

Paaškind man, kodėl manai, kad jis taurus.

ELEKTRA

255 Manęs dar neišdrįso patale paliest.

ORESTAS

Gal davė įžadą? Gal tu jam atgrasi?

ELEKTRA

Nenori jis manų tėvų paniekinti.

ORESTAS

Kodėl dėl šių vestuvių nesidžiaugia jis?

ELEKTRA

Už jo mane išleido svetimas žmogus.

ORESTAS

260 Jis bijo, kad Orestas gali keršyti?

ELEKTRA

Galbūt. Be to, yra jis vyras padorus.

ORESTAS

Ak!

Kilnus jis. Atsilygint jam reikės geru.

ELEKTRA

Jam atsilygins grįžęs tas, kurio nėra.

ORESTAS

Kaip leido šias vedybas tavo motina?

ELEKTRA

265 Juk ne vaikų, o vyrų draugės moterys.

ORESTAS

Kodėl Aigistas taip pažemino tave?

ELEKTRA

Nes silpno tėvo būna ir vaikai silpni.

ORESTAS

Kad negalėtum keršytojų pagimdyt?

ELEKTRA

Taip jis pamanė. Bet jam viskas atsirūgs.

ORESTAS

270 Ar žino jis, kad tu mergaitė dar esi?

ELEKTRA

Nežino. Aš tyliu, bandau nuo jo nuslėpt.

ORESTAS

Rodydamas į chorą

Mergaitės mūsų klausos. Jos palankios tau?

ELEKTRA

O taip. Tikrai šio pokalbio neišplepės.

ORESTAS

O ką daryt Orestui, grįžusiam namo?

ELEKTRA

275 Dar klausi? Gėda! Jo pati branda dabar!

ORESTAS

Bet kaip įveiks jis grįžęs tėvo žudikus?

ELEKTRA

Ryžtingai, taip, kaip tėvą priešai užmušė.

ORESTAS

O tu su juo ar drįstum motiną žudyti?

ELEKTRA

Taip, tuo kirviu, kuriuo jie tėvą pribaižė.

ORESTAS

280 Ar tu tikra? Ar perduot broliui šiuos žodžius?

ELEKTRA

Norėčiau mirt, praliejus kraują motinos.

ORESTAS

Ak!
Kad būtų čia Orestas! Kad išgirstų tai!

ELEKTRA

Bet jį pamačius, negalėčiau atpažinti.

ORESTAS

Nenuostabu, vaikai jūs buvot išskirti.

ELEKTRA

285 Bet vienas mano draugas gali jį pažinti.

ORESTAS

Ar tas, kuris gyvybę jam išgelbėjo?

ELEKTRA

Taip, tas, kuris augino tėvą kažkada.

ORESTAS

Ar tėvą jie palaidojo kaip pridera?

ELEKTRA

Kaip pridera... Tiesiog į lauką išmetė.

ORESTAS

- 290 Vaje, ką pasakei... Suspaudžia širdį man,
Kai išgirstu apie nelaimės svetimas.
Kalbėk, kad aš galėčiau broliui perduoti
Skaudžius žodžius, kuriuos privalo jis žinot.
Nežinantys nejaučia jokio gailėsčio,
295 Bet kenčia tie, kas žino. Brangiai iš tiesų
Jiems tenka sumokėti už žinojimą.

CHORO VADOVĖ

Ir aš, kaip jis, tavęs norėčiau išklausyt.
Gyvendama toli už miesto, nežinau,
Kas vyksta ten, mieste, todėl geidžiu išgirst.

ELEKTRA

- 300 Jei reikia, pasakysiu (reikia pasakyt
Draugams), kad tėvą ir mane sunki lemtis
Ištiko. Jei tu kalbą užvedei, meldžiu,
Svety, pranešk, Orestui mūsų negandas.
Pirmiausia pasakyk, koku peplu vilkiu,
305 Kokia nuskarusi esu ir kokioje
Lūšnelėj gyvenu, iš rūmų išvyta.
Dabar man pačiai tenka austis drabužius,
Antraip juk tektų vaikščioti nuogai.
Pati einu į upę pasisemt vandens,
310 O per šventes nenoriu šokt rateliuose.
Mergaitė būdama, privengiu moterų.
Nenoriu prisiminti Kastoro, kuriam
Mane, jo giminaitę, piršo, kol dangun
Nebuvo jis pakilęs. Soste motina
315 Aptekus frigų turtais sėdi, priešais ją

- Tarnaitės stovi (tėvas jas iš Azijos
Atsigabeno), drabužius trojėniškus
Susegusios auksinėm sagėm, namuose
Dar džiūsta juodas tėvo kraujas. Išdidus
320 Žudikas važinėjas tėvo vežimu,
Skeptrus, kuriuos turėjo tėvas mūšiuose,
Pastvėręs rankom kruvinom, didžiuojasi.
Apleistas kapas Agamemnono, aukōs
Ten niekas nenulieja, mirtos šakele
325 Šio kapo neapkaišo, tuščias aukuras.
Prigėręs vyno sugulovas motinos,
Šlovingasis, kaip sako, trypia kojomis
Mūs tėvo kapą, svaido, daužo antkapį
Akmenimis ir drįsta apie mus kalbėt:
330 „O kur Orestas? Argi kapą jis apgins?“
Taip tas, kurio nėra, įžeidinėjamas.
Tave meldžiu, svety, pranešk jam apie tai.
Viena aš tau kalbu, bet perduoda žodžius
Šios rankos, šitos lūpos, kenčianti širdis,
335 Ši apkirpta galva, ir tėvas mudviejų.
Juk gėda, jeigu tėvas įveikė frigus,
O jaunas jo sūnus, kilmingos giminės,
Kovodamas su vienu priešu, pralaimės.

CHORO VADOVĖ

- Elektra, tavo vyrą pamačiau dabar.
340 Jis, baigęs savo darbą, skuba į namus.

Scenoje pasirodo žemdirbys

ŽEMDIRBYS

Kreipiasi į Elektrą

Kokie čia prie lūšnelės vyrai svetimi?
Kodėl atėjo jie prie žemdirbio namų?
Gal jiems esu aš reikalingas? Moteriai
Netinka su jaunuoliais stoviniuot kartu.

ELEKTRA

- 345 Mieliausias, nepradėk manęs įtarinėti.
Ką mes kalbėjom, sužinosi. Žmonės šie
Atvyko pas mane, Oresto pasiūsti.

Kreipiasi į Orestą ir Piladą

Už jo žodžius, svečiai, labai atsiprašau.

ŽEMDIRBYS

Ką jie pasakė? Tavo brolis gyvas dar?

ELEKTRA

350 Pasak jų žodžių, gyvas. Noriu tuo tikėt.

ŽEMDIRBYS

O ar šeimos nelaimės jis prisimena?

ELEKTRA

Viliuos, kad taip. Bet jis bejėgis tremtyje.

ŽEMDIRBYS

Ar jie atvyko tam, kad žinią perduotų?

ELEKTRA

Atvyko sužinot, kokius vargus kenčiu.

ŽEMDIRBYS

355 Šiek tiek jie mato patys. Kita pasakyk.

ELEKTRA

Jau žino viską jie, nėra ką pasakot.

ŽEMDIRBYS

Seniai reikėjo tau svečiams atvert vartus.

Kreipiasi į Orestą ir Piladą

Įeikite vidun. Jus už geras žinias
Priimsime svetingai savo namuose.

Kreipiasi į Oresto ir Pilado palydą

360 Tarnai, vidun jų daiktus tuoj suneškite!

(Orestui ir Piladui)

Neprieštaraukit man, nes būdami draugai,
Atvykote nuo draugo. Turto neturiu,
Bet negarbingai elgtis nebūdinga man.

ORESTAS

Klausia Elektros

365 Ar čia yra tas vyras, stengęsis tavęs
Neliesti ir Oresto nepažeminti?

ELEKTRA

Taip, jį aš, nelaiminga, vyrų vadinu.

ORESTAS

Ak!

Nelengva nustatyt, kokia žmogaus vertė,
Nes prigimtis žmonių dabar sumišusi.
Mačiau kilnių tėvų sūnus netikusius,
370 Regėjau ir blogų tėvų gerus vaikus,
Mačiau taip pat turtuolio sielos tuštumą
Bei didį dvasingumą skurstančio žmogaus.
Kaip reikia vertint žmogų, kaip jį išmatuot?
Gal atsižvelgt į turtą? Būtų negerai.
375 Gal skurdą vertinti? Nepriteklius, deja,
Išmoko blogio. Gal žiūrėti, koks karys
Yra žmogus? Tačiau kas mūšyje pajėgs
Žvalgytis ir kitų narsumą pastebėt?
Geriausia visa tai palikti, kaip yra.
380 Štai šitas vyras – jis ir Arge nežymus,
Ir jo namų šlovė nėra didi, tačiau
Iš daugelio žmonių tikrai geriausias jis.
Ar jūs, pilni visokių nuostatų kvailų,
Neklysit, jeigu žmones pagal aplinką
385 Įvertinsit, o kilmę – pagal įpročius?
Tokie, kaip jis, mokės ir miestus, ir namus
Gerai valdyt, o tas, kurio tuščia galva,
Lyg statula, sustingusi agoroje.
Bailių stipri ranka net ginklo nulaikyt
390 Nesugeba. Tai gali tik narsus žmogus.
Į vidų eikim. Vaiką Agamemnono,
Kuris ir čia, ir ne, priimti verta. Mes
Dėl jo čionai atvykome.

Kreipiasi į savo palydą

Vergai, drauge

395 Įeikite į vidų. Iš tiesų geriau
Neturtėlio svečiu negu turtingo būt.
Už vaišes ačiū, bet labiau norėčiau aš,
Kad būtų pasikvietęs tavo brolis mus
Laimingas į namus laimingus. Gal ir jis

400 Atvyks čion... Loksijo teisinga ištarmė,
O ištarme žmonių verčiau nepasikliaut.

Orestas ir Piladas įeina į lūšnelę

CHORO VADOVĖ

Labiau negu pirma, Elektra, man širdis
Iš laimės suvirpėjo. Gal dabar tikrai
Likimas pamažu į gera pasikeis.

ELEKTRA

Žemdirbiui

405 Kodėl žinodamas, koks skurdas mūs namuos,
Kvieti svečius, kuriems prilygt pats negali?

ŽEMDIRBYS

Jei jie tikrai garbingi, kaip atrodo mums,
Tiek gausios, tiek ir kuklios vaišės jiems patiks.

ELEKTRA

Prisikviete! Svečių, nors nieko neturi.
Todėl pas seną tėvo auklėtoją eik.
410 Jis prie Tanąjo upės, skiriančios laukus
Argiečių nuo spartiečių, gano gyvulius,
Nes buvo praeity iš miesto ištremtas.
Jam liepk pas mus atvykt, apie svečius pranešk,
Ateidamas ką nors jis vaišėms atsineš.
415 Nudžiugs, pradės dievams dėkoti, kai išgirs,
Kad gyvas dar Orestas, jo išgelbėtas.
O iš gimtų namų, iš mano motinos
Negausim nieko. Ją nuviltume labai,
Jei drįstume pranešt, kad gyvas jos sūnus.

ŽEMDIRBYS

420 Tebus, kaip tu sakai. Seneliui šiuos žodžius
Aš perduosiu, o tu skubėki į namus,
Tvarkykis. Moterys, jei nori, sugeba
Surast kuo pavaišint užklydusius svečius.
Juk visada namuos tiek maisto atsiras,
425 Kad vienai dienai svečio alkį numalšint
Užteks. Galvoju šitaip: svarbūs pinigai
Yra tada, kai reikia mums priimt svečius
Ar kai surietus ligai tenka gydytis,
Leist santaupas. Kasdien prasimaitint mažai
430 Tereikia maisto, nes suvalgyti tiek pat

Ir vargšas, ir turtingas gali, nedaugiau.

PIRMAS STASIMAS

CHORAS

Strofa

Šlovingi laivai! Į Troją kadais
 Irkluojami plaukėt daugybės irklų,
     Nereidžių rateliuose šokot
 435 Po jūros bangas, o fleitos garsus
 Pamilęs delfinas sukos aplink
     Tamsų pirmgalį laivo.
 Achilas narsus sėdėjo laive –
 Vikrus greitakojis Tetidės sūnus,
 440 Su Agamemnonu plaukė
     Trojon prie Simoento.

Antistrofa

Palikęs tada Eubojos krantus
 Būrys Nereidžių gabeno ginklus
     Iš kalvės Hefaisto auksinės.
 445 Pro Pelijo žalio aukštus šlaitus
 Pro šventąją Osą, kalnus stačius
     Virš giliųjų tarpeklių.
 Pas raitelį tėvą augo tenai
 Achilas greitkojis. Heladės šviesa,
 450 Atreidams geras kariūnas
     Buvo vaikas Tetidės.

Strofa

Grižęs iš Trojos į Naupliją vienas žmogus
 Man pasakė, Tetidės sūnau,
     Kaip tavo skydas atrodė.
 455 Matės skydo apskritime
 Vaizdas frigams baisus. Apvade
     Skrido drąsusis Persėjas
 Su sparnuotais sandalais
 Virš putotos jūros bangų,
 460 Nešdamas galvą Gorgonės.
 Su Persėju skyde kartu
 Skriejo Hermis, Majos sūnus,
     Kaimo dievaitis.

Antistrofa

Skaisčiai spindėjo šio skydo pačiam vidury

- 465 Saulės ratas, sparnuoti žirgai
 Veržės į priekį. Plejadžių
 Bei Hijadžių žvaigždės šalia
 Šoko, šviesdamos ryškiai, šalin
 Suko jos Hektoro žvilgsnį.
- 470 Ant galvos jo užmautas
 Aukso šalmas. Šalmo viršuj
 Sfingė, sugavus laimikį.
 Ant krūtinės šarvų liepsnas
 Liūtė prunkštė, stengės sučiuopt
- 475 Žirgą Peirėnės.

Epodas

Ant pražūtingojo kardo žirgai keturiese šuoliavo
 Ir bėgdami sukėlė didžiulį debesį dulkių.

- Štai kokius vyrus, šaunius karius
 Vedė karan Agamemnonas,
 480 Vadas narsus, kurį nužudei,
 Tu, Tindaride žiaurioji.
 Kaip nugalabijai jį, taip ir tau
 Atpildą baisų dievai iš dangaus
 Greitai atsiųs, mirtimi nubaus.
- 485 Tuoj aš išvysiu kraujo lašus,
 Ant tavo perrėžto kaklo.

ANTRAS EPEISODIJAS

Scenoje stovi Elektra.

Pasirodo senas tėvo tarnas, nešdamas rankose mažą ėriuką ir pintinę.

SENAS TARNAS

- O kur ponija jaunoji mano, kur jinai,
 Dukrelė Agamemnono, kurį kadais
 Išgelbėjau? Sunku ateit lig šių namų
 490 Sukriošėliui tokiam, kaip aš, bet kai kada
 Man tenka kėblint pas draugus, nors nugara
 Sukumpusi ir kojos linksta per kelius.

(Pamato Elektrą)

- Dukrele – štai tave prie namo jau matau –
 Aš ateinu, nešu ėriuką mažą tau,
 495 Jį iš bandos paėmęs ką tik gimusį.
 Dar vainikus nešu bei sūrius suslėgtus,
 Šlakelį vyno – Dioniso dovanos.
 Kvapnus jis, išlaikytas, malonu įpilt
 Į indą jį atskiedus vandeniū tyru.

- 500 Tegū kas nors svečiams tai neša į namus.
Aš pats dabar norėčiau peplo krašteliu
Nušluostyt ašarom paplūdusias akis.

ELEKTRA

- Kodėl akis tavąsias temdo ašaros?
Gal tau mani vargai iškilo atminty?
505 Gal apverki Orestą, vargšą tremtinį?
Gal mano tėvą? Jį ant rankų auginai
Kadais draugams ir sau. O kas dabar iš to?

SENAS TARNAS

- Su šia mintim sunku man susitaikyti.
Ateidamas jo kapą šiandien aplankiau,
510 Parpuolęs vienas ten verkiau tylumoje,
Atrišęs vynmaišį, kurį nešu svečiams,
Nuliejau vyną, kapą mirtom apkaišiau.
Išvydau juodavilnę avį, neseniai
Ten paaukotą, šviežio kraujo pėdsakus
515 Bei nukirptą geltoną garbaną plaukų.
Stebėjau, vaike, koks žmogus galėjo drįst
Šį kapą aplankyti. Ne iš Argo jis...
O gal tai tavo brolis, grįžęs paslapčia,
Apleistą tėvo kapą nutarė pagerbt...

(Ištiesia Elektrai plaukų sruogą)

- 520 Pridėki šitą sruogą prie savų plaukų,
Ir pažiūrėk, ar ji tokios pačios spalvos.
Jei vieno tėvo kraujas teka gyslose
Vaikų, tai jie daug broožių turi panašių.

ELEKTRA

- Kalbi, seneli, neprotingai, jei manai,
525 Kad mano brolis, būdamas drąsus, slapčiom,
Aigisto išsigandęs, atkeliavo čia.
Ir ar sutaps jaunuolio garbanos, kuris
Palestroje mankštinas, ir mani plaukai,
Dažnai šukuoti? Ne, tai neįmanoma.
530 Žmonių su panašiais plaukais surast gali
Daugybę, nors nėra jie kraujo giminės.

SENAS TARNAS

Nuėjus į įspaustą žemėj pėdsaką
Tu koją įstatyk, ar lygi bus pėda.

ELEKTRA

535 Bet kaip galėtų kojos pėdsakas palikt
Kietam grunte? O jei paliktų, ar pėda
Vienoda būtų mūsų – brolio ir sesers?
Didesnės vyrų kojos, bet ne moterų.

SENAS TARNAS

540 Jei brolis grįžtų, ar pažintum drabužius,
Kurios pati išaudei staklėmis kadais?
Jais vilkintį Orestą aš išgelbėjau.

ELEKTRA

545 Ar nežinai, kad aš mažytė dar buvau,
Kai jis išvyko? Jei ir būčiau audusi,
Jam, vaikui, drabužius, ar juos nešiot dabar
Galėtų jis? Nebent jie augtų su žmogum.
...Gal pagailėjęs kapo koks atvykėlis
Nukirpo savo sruogą ir padėjo ten...

SENAS TARNAS

O kur svečiai? Aš noriu juos išvyst greičiau,
Kaip tavo brolis laikos, jų pasiteiraut.

Iš namo išeina Orestas su Piladu

ELEKTRA

Antai, skubiu žingsniu jie eina iš namų.

SENAS TARNAS

550 Atrodo jie kilmingi, bet galiu suklyst,
Juk tarp kilmingų daug yra blogų žmonių.
Tačiau vis tiek pasveikint noriu šiuos svečius.

ORESTAS

Kreipiasi į seną tarną

Seneli, sveikas būk.

Kreipiasi į Elektrą taip, kad tarnas negirdėtų

Elektra, pasakyk,
Ar šis sukriošęs seneliukas draugas mums?

ELEKTRA

555 Augino mano tėvą jis kadais, svety.

ORESTAS

Ką tu sakai? Ar brolių jis išgelbėjo?

ELEKTRA

Taip, jis, jei mano brolis gyvas tebėra.

Tarnas įdėmiai iš visų pusių apžiūrinėja Orestą

ORESTAS

Ak!

Jis spokso į mane lyg naują pinigą
Išvydęs pirmąkart. Gal jam ką primenu?

ELEKTRA

560 Tave, vienmetį brolio, jam džiugu regėt.

ORESTAS

Kodėl aplink mane jis vaikščioja ratu?

ELEKTRA

Ir aš pati stebiuosi, tai matydama.

SENAS TARNAS

Elektra, dukra mano, pasimelsk dievams.

ELEKTRA

Ar melstis man už gyvus ar už mirusius?

SENAS TARNAS

565 Gavai tu brangenybę! Dievas siunčia ją!

ELEKTRA

Meldžiuosi... Bet už ką? Seneli, pasakyk.

SENAS TARNAS

Rodo į Orestą

Į šį mieliausią žmogų, vaike, pažiūrėk.

ELEKTRA

Seniai žiūriu, ar nesimaišo tau galvoj.

SENAS TARNAS

Ar maišos man, jei tavo brolių pamačiau?

ELEKTRA

570 Seneli, ką kalbi? Sunku tuo patikėt.

SENAS TARNAS

Rodydamas į Orestą

Matai Orestą, vaiką Agamemnono.

ELEKTRA

Ar kokią žymę brolio pamatei? Sakyk.

SENAS TARNAS

Prie antakio jam randas. Vaikėt dar maži
Elniuką, griuvo brolis ir susižeidė.

ELEKTRA

575 Tikrai, dabar pati tą randą pastebiu.

SENAS TARNAS

Kodėl delsi mieliausią žmogų apkabint?

ELEKTRA

Seneli, nedelsiu. Parodei žymę man
Ir patikėjau ja.

Elektra ir Orestas puola vienas kitam į glėbį

Beviltiškai! O lauktas taip ilgai,

ORESTAS

Sesut, tave aš suradau!

ELEKTRA

580 Jau nebelaukiau aš...

ORESTAS

Buvau jau be vilties...

ELEKTRA

Tu – brolis?

ORESTAS

Taip, ir bendražygis kovoje,
Jei pasiseks įvykdyt, ko čia atvykau.
Tikiu, kad pasiseks. Kitaip neverta gerbt
Dievų, jei neteisybė tiesą nugalės.

CHORAS

585 O diena ilgai laukta, atėjai!
Pasaulį nutvieskus, sugrąžinai
Lyg šviesą akių tą žmogų, kuris
Po svetimą kraštą blaškės ilgai,
Iš namų išvartytas.
590 Mums pergalę šitą davė kažkas
Iš dievų, o Elektra.
Pakelki rankas, kalbėki maldas,
Padėkoki už laimę,
Kad brolis galėjo grįžt pagaliau
595 Vėl į savo gimtinę.

ORESTAS

Išsivadudamas iš Elekros glėbio

Pakaks! Nors malonus sesers glėbys, tačiau
Turėsim laiko mes vėliau apsikabint!
Senuk, – pačiu laiku tu atėjai, – patark,
Kokiu būdu žudiką tėvo man nubaust
600 [Ir jo gėdingą žmoną mano motiną]?
Ar Arge dar yra man palankių žmonių?
Ar viskas prarasta, kaip laimė, amžinai?
Su kuo man susitikti? Dieną ar nakčia?
Kokiu keliu dabar pas savo priešus eit?

SENAS TARNAS

- 605 Į bėdą puolę žmonės lieka be draugų.
Tikra sėkmė surast bičiulį, su kuriuo
Ir laimėj, ir nelaimėj būtumėt kartu.
Draugų tau nebeliko, neturėk vilties.
Aš štai ką pasakysiu, atsimink gerai:
610 Nuo tavo rankos priklausys, ar tau pavyks
Ir miestą, ir namus gimtuosius atsiimt.

ORESTAS

Ką mums dabar daryt, kaip tikslą šį pasiekt?

SENAS TARNAS

Aigistą reikia nužudyt bei motiną.

ORESTAS

Aš to ir atėjau. Bet kaip prieš juos laimėt?

SENAS TARNAS

- 615 Į miestą nukeliavęs neįveiksi jų.

ORESTAS

Kariai Aigisto miesto sienas saugoja?

SENAS TARNAS

Atspėjai. Jis nemiega, bijosi tavęs.

ORESTAS

Patarki man, seneli, ką toliau daryt.

SENAS TARNAS

Klausyk. Į galvą šovė man viena mintis.

ORESTAS

- 620 Tu aiškiai pasakyk, nes privalau suprast.

SENAS TARNAS

Aigistą aš regėjau, eidamas į čia.

ORESTAS

Man malonu girdėt. O kur tu jį matei?

SENAS TARNAS

Visai arti, laukuos, kur ganosi žirgai.

ORESTAS

Ką jis ten veikia? Rodos, viltį atgavau.

SENAS TARNAS

625 Manau, kad jis aukoti nimfoms ruošėsi.

ORESTAS

Ar už suaugusius, ar gimsiančius vaikus?

SENAS TARNAS

Žinau tik viena – jautį ruošės jis aukot.

ORESTAS

O kiek žmonių su juo ten buvo? Tik vergai?

SENAS TARNAS

Nė vieno iš argiečių, tik namų tarnai.

ORESTAS

630 Ar jie mane, senuk, išvydę atpažins?

SENAS TARNAS

Vergai jie ir tavęs nematė niekad.

ORESTAS

Ar palaikys jie mus, jei nugalėsime?

SENAS TARNAS

O taip. Vergų toks būdas. Tau dėlto gerai.

ORESTAS

Sakyki pagaliau, kaip man prie jo prieit?

SENAS TARNAS

635 Tu nesislėpk, tegu tave jis pamatys.

ORESTAS

Sakyk, ar šitas kelias siekia jo valdas?

SENAS TARNAS

O taip. Tave išvydęs, į svečius pakvies.

ORESTAS

Jei dievas leis, jam šitas svečias atsirūgs.

SENAS TARNAS

O ten jau pats nuspręsk, ką tau toliau daryt.

ORESTAS

640 Gerai sakai. O kur manoji motina?

SENAS TARNAS

Dar Arge, bet atvykt į puotą ruošiasi.

ORESTAS

Kodėl kartu su vyru neatvyko ji?

SENAS TARNAS

Ji liko, išsigandus priekaištų žmonių.

ORESTAS

Matyt, gyventojai jai rodo panieką.

SENAS TARNAS

645 Na, taip. Visi nekenčia moters nedoros.

ORESTAS

O kaip vienu metu abu juos nužudyti?

ELEKTRA

Aš imsiuosi pati žudyti motiną.

ORESTAS

O visa kita pats likimas sutvarkys.

ELEKTRA

Tegu padės senelis man ir tau – abiem.

SENAS TARNAS

Elektrai

650 Ar tu žinai, kaip nugalabyt motiną?

ELEKTRA

Nuėjęs Klitaimnestrai žinią perduoki,
Senuk, kad susilaukiau vaiko aš – sūnaus.

SENAS TARNAS

O ką sakyt? Seniai ar ką tik pagimdei?

ELEKTRA

Prieš dešimtį dienų, jau galima lankyt.

SENAS TARNAS

655 Bet kaip tai siejasi su motinos žūtim?

ELEKTRA

Išgirdusi, kad pagimdžiau, jinai ateis.

SENAS TARNAS

Kodėl tu taip manai? Nejau tu jai rūpi?

ELEKTRA

Na, taip. Ji žemą kilmę vaiko apraudos.

SENAS TARNAS

Galbūt... Bet vėl dabar sugrįžkim prie esmės.

ELEKTRA

660 Tikrai žinau, kad čia atėjus ji pražus.

SENAS TARNAS

Į tavo namą ji įeis pro šias duris.

ELEKTRA

Ar bus sunku tada Hadan ją palydėt?

SENAS TARNAS

O kad galėčiau tai prieš mirtį pamatyt!

ELEKTRA

Tačiau pirma, seneli, brolių palydėk.

SENAS TARNAS

665 Į vietą, kur Aigistas ruošiasi aukot?

ELEKTRA

Sutikęs motiną, naujieną pasakyk.

SENAS TARNAS

Kalbėsiu taip, kad jai atrodys – tu kalbi.

ELEKTRA

Orestui

Jau laikas veikt. Žudyti tenka tau pirmam.

ORESTAS

Galiu keliauti, jei kas nors mane lydės.

SENAS TARNAS

670 Apsiimu mielai tave aš palydėt.

ORESTAS

O tėve Dzeuse, nuo nelaimių mus apgink!

ELEKTRA

Prašau, pasigailėk... Mums teko taip kentėt...

SENAS TARNAS

Mes tavo palikuoniai... Mūsų pagailėk...

ELEKTRA

O Hera! Tu Mikėnų aukurus valdai...

ORESTAS

675 Jei prašom, kas teisinga, leisk mums nugalėt...

SENAS TARNAS

Atkeršyti už tėvą leiski jiems dabar...

ORESTAS

O tėve, dėl klastos po žemėm patekai...

ELEKTRA

Valdove Žeme! Į tavo tiesiu rankas...

SENAS TARNAS

Apgink, apgink šiuos mieliausiuosius vaikus...

ORESTAS

680 Ateik ir mirusius pagalbon pasikviesk...

ELEKTRA

Bei tuos, kurie kartu prieš frigus kovėsi...

SENAS TARNAS

683 Ir tuos, kurie nusikaltimais bodisi.

ELEKTRA

682 Girdi tu, nužudytas mano motinos?

SENAS TARNAS

Žinau, kad tėvas girdi. eit.

ELEKTRA

Orestui

- 685 Aš tau kartoju vėl: Aigistas turi mirt.
 Jei sužeistas pats krisi mirtinoj kovojoj,
 Žinok, tada ir aš gyvent nesiruošiu:
 Susivarysiu durklą tuoj į kepenis.
 Nuėjus į namus, paruošiu ginklą sau.
- 690 O jeigu iš tavęs ateis gera žinia,
 Namai aidės iš džiaugsmo. Jeigu žūsi tu,
 Bus priešingai tuomet. Tau šitai pažadu.

ORESTAS

Aš viską pats žinau.

ELEKTRA

Tad tikras vyras būk.

- 695 Jūs, moterys, turėsit man pranešt tuojau,
 Kai baigsis ši kova. Nekantriai lauksiu aš,
 Ištrauktą kardą rankoje laikydama.
 Neleisiu niekad priešams žeminti savęs,
 Kad nugalėję mano kūną niekintų.

ANTRAS STASIMAS

CHORAS

Strofa

- 700 Mums byloja senieji gandai,
 Kad kadais dailiu lumzdeliu
 Ėmęs groti Panas, laukų
 Šeimininkas, tuo grojimu
 Išviliojo nuo močios avies,
 Besiganančios Argo kalnuos,
- 705 Auksavilnę avelę.
 Ant akmens užsilipęs šauklis
 Ėmė kviesti žmones tada:
 „Ei, visi paskubėkit aikštėn,
 Pažiūrėti avelę, kurią
- 710 Mums dievai dovanojo“.
 Tai girdėdami žmonės tuojau
 Ėmė šokt ir garbint Atreidus.

Antistrofa

- Štai jau auksu visi aukurai
 Papuošti, ugnis įžiebta
 715 Jau liepsnojo aukuruose,
 Nuo jų Arge tapo šviesu.
 Ir tarnaitė Mūzų fleita
 Jau suskambo, aidėjo daina
     Apie aukso avelę.
 720 Bet Tièstui Atrèjo žmona,
 Suviliota jo, slapčiomis
 Šią avelę padėjo klasta
 Pasivogt ir namo pargabent.
     Jis, į aikštę sugrižęs,
 725 Tuoj pareiškė visiems, kad dabar
     Jam priklauso aukso avelė.

Strofa

- Ir tada aukštame danguj
 Dzeusas kryptį visų žvaigždžių
 Ir aušros bei saulės ryškios
 730 Sugalvojo pakeisti. Šviesi
 Saulė ėmė į vakarus sukt,
 O į šiaurę pilni vandens
 Slinko debesys, baigė išdžiūt
 Be drėgnumo Amono sritis
 735 Nesulaukusi liūčių, kurias
     Siunčia Dzeusas galingas.

Antistrofa

- Kalba žmonės – tačiau aš pats
 Tuo mažai patikėt galiu, –
 Auksaveidės saulės karštos
 740 Šitaip buvo kryptis pakeista,
 Nes norėjo mirtingiems dievai
 Atsikeršyt ir juos nubaust.
 Sakmės, keliančios baimę žmonėms
 Verčia garbint dievus. Pamišai
 745 Tas sakmes tu, kai vyrą žudei,
     Sese brolių šlovingų.

TREČIAS EPEISODIJAS

Už scenos sklinda neaiškūs garsai.

CHORO VADOVĖ

Ak! Ak!
 Girdėjot, mielos? Gal tik pasirodė man?
 Tarytum iš po žemių sklinda dundesys...

750 Klausykite, darosi jau aiškesni garsai.
Greičiau, valdove mūsų, iš namų ateik!

Išeina Elektra su durklu rankose.

ELEKTRA

Kas vyksta, mielos? Kaip pasibaigė kova?

CHORO VADOVĖ

Aš nežinau. Girdžiu vien aimanas žmonių.

ELEKTRA

Ir aš girdžiu balsus, iš tolo sklindančius.

CHORO VADOVĖ

Nors tolimi, tačiau gan aiškūs tie garsai.

ELEKTRA

755 Argiečių aimanos... Ar man brangių žmonių?

CHORO VADOVĖ

Aš nežinau. Sumišę tolimi garsai.

ELEKTRA

Tai man kvietimas mirti. Ko gi dar delsiu?

CHORO VADOVĖ

Palauk, likimą savo aiškiai sužinok.

ELEKTRA

O ne! Aš pralaimėjau! Kur pasiuntiniai?

CHORO VADOVĖ

760 Atvyks. Juk ne juokai – valdovą nužudyt.

Atskuba pasiuntinys

PASIUNTINYS

O mikėnietės, pergalės sulaukusios!

Orestas nugalėjo – pranešu visiems!
Aigistas, Agamemnoną nužudęs, jau
Ant žemės guli. Reikia padėkot dievams.

ELEKTRA

765 Kas tu esi? Kokius įrodymus turi?

PASIUNTINYS

Ar savo brolio tarno negali pažint?

ELEKTRA

Bičiuli mano mielas, baimės apimta,
Anksčiau tavęs iš veido neatpažinau.
Negyvas jau žudikas tėvo? Pasakyk.

PASIUNTINYS

770 Jau nužudytas. Nori, pakartot galiu.

ELEKTRA

O visaregis Teisingume, pagaliau
Tu atėjai!.. Kaip mano brolis nužudyt
Aigistą sugebėjo? Trokštu sužinot.

PASIUNTINYS

775 Kai tik išėjome abu iš šių namų,
Pasukę vieškelin žygiavome tenai,
Kur buvo mikėniečių didis viešpatis.
Po sodą tarp upelių vaikščiojo jisai,
Vainikams skynė mirtos liaunas šakeles.
Pamatęs mus, suriko: „Ei, sveiki, svečiai!
780 Iš kur jūs esat? Kas jūs? Kur keliaujate?“
Orestas tarė: „Iš Tesalijos. Aukot
Mes Olimpiečiui prie Alfėjo einame“.
Išgirdęs tai Aigistas taip pasakė mums:
„Pabūkit šiandien jūs svečiais, manos puotos
785 Dalyviais. Nimfoms jautį aš ruošiuos aukot.
Rytoj, pakilę auštant, tuo pačiu keliu
Galėsit eit toliau. Na, prašom į namus“.
Pakvietęs šitaip mus už rankos paėmė.
Nebuvo priežasties jokios atsisakyt.
790 [O kai įėjome vidun, jis paliepė]:
„Vandens greičiau atneškite apsipraust svečiams,
Kad jie prie aukuro galėtų atsistot“.
Tačiau Orestas tarė: „Spėjom neseniai

- Mes apsiplaut upelio vandenių tyru.
 795 Jei teks svečiams kartu su vietiniais aukot,
 Mes pasiruošę jau, nebandom išsisukt”.
 Štai taip ir baigė jiedu savo pokalbį.
 Tuoju visi tarnai Aigisto, pašalin
 Sukrovę ietis, uoliai stvėrės už darbų.
 800 Vieni krepšius nešiojo, dubenis – kiti,
 Treti, įžiebę ugnį, statė katilus
 Ant jos. Ir rodės, gaudžia nuo garsų namai.
 Miežius paėmęs sugulovas motinos,
 Pradėjo bertį į ugnį juos, ir sakė taip:
 805 „Uolynų nimfos, noriu jums dažnai aukot,
 Kad man ir Tindaridei visad sektųsi
 Namuos, kaip ligi šiol, o priešams, kad blogai!”
 (Galvodamas apie Orestą ir tave).
 O mano šeimininkas tyliai ėmė melst
 810 Dalyko priešingo – atgaut namus. Paskui
 Aigistas paėmė iš krepšio durklą ir,
 Nukirtęs veršio plauką, sviedė jį ugnin.
 Tada nudūrė veršį, ant pečių vergams
 Pakeltą, ir pasakė tavo broliui taip:
 815 „Žinau, kad tesaliečiai giriasi, esą,
 Visi jie moka jaučių mėsą išdaryt
 Bei žirgus tramdyt. Peilį čiupk, svety, ir man
 Įrodyk, kad yra gandai šie pagrįsti”.
 Dorėnų peilį brolis stvėrė į rankas,
 820 Nusimetė apsiaustą gražų nuo pečių,
 Piladą padėjėju paėmė, vergams
 Įsakė atsitraukt. Už kojos veršį tuoj
 Pastvėręs ir rankas įtempęs, perpjovė
 Jo mėsą ir nudyė odą daug greičiau
 825 Nei gali raitelis diaulus du įveikt.
 Vos spėjo pilvą jis atverti, vidurius
 Aigistas čiupo tuoj. Bet skilties kepenų
 Nebuvo ten. Tulžies latakuos ir pūslėj
 Ryškėjo nepalankūs žiūrinčiam ženklai.
 830 Apsiblausė Aigistas. Tavo brolis jo
 Paklausė: „Ko liūdi?“, „Bijau, svety, klastos
 Ateinant iš svetur. Man Agamemnono
 Sūnus – didžiausias priešas, jo aš nekenčiu.
 Orestas tarė: „Tremtinio klastos bijais,
 835 Valdove?.. “ ir pasiūlė: „Paragaukime
 Mėsos šios. Vietoje dorėnų peilio man
 Paduokit Ftijos kirvį, kad krūtinkaulį
 Praskelčiau”. Ir veršelin trenkė tuo kirviu.
 Aigistui tebevertant veršio vidurius,
 840 Prie jo Orestas pasistiebęs tylomis
 Prisėlino ir smogė stuburan, iškart
 Prakirto šonkaulius. Pagavo traukuliai
 Aigistą. Jis surikęs mirė kančiose.

- Pamatę tai tarnai tuoj ginklų stvėrėsi,
 845 Minia kovot su dviem. Bet narsiai juos visus
 Orestas ir Piladas, ginklais modami,
 Sutiko. Jiems Orestas tarė: „Atėjau
 Aš ne kaip priešas jūsų miestui ar tarnams,
 Bet kad atkeršyčiau žudikui tėvo. Aš –
 850 Orestas nelaimingas. Nežudykite,
 Manęs, seni tarnai!” Išgirdus šiuos žodžius,
 Aigisto palyda ginklus nuleido greit.
 Pažino brolių vienas iš senų tarnų.
 Džiaugsmingai šaukdami jie vainiku gražiu
 855 Oresto galvą papuošė ir jis dabar
 Tau ne Gorgonės galvą parneša, tačiau
 Nekenčiamo Aigisto. Atpildo kartaus
 Sulaukė šis – jam teko sumokėti krauju.

CHORAS

Strofa

- Į mūsų ratelį, mieloji, ateik
 860 Ir tarsi mažytis elniukas aukštai
 Iš džiaugsmo pradėk šokinėti!
 Ši pergalė brolio vertesnė už tą,
 Kuri prie Alfėjo yra pasiekta.
 Tad pergalės dainą užtrauki linksmi
 865 Ir stoki į mūsų ratelį.

ELEKTRA

- O saulės keturkinki! Tu, dienos šviesa!
 O žeme ir naktie, kurią lig šiol mačiau!
 Jau laisvas žvilgsnis, atsimerkė akys, jau
 Žudikas mano tėvo guli įveiktas.
 870 Greičiau atneškit, mielos, puošmenas plaukų
 Visas, kurias namie surasit. Vainikuot
 Aš noriu galvą brolio nugalėtojo.

CHORAS

Antistrofa

- Tu galvą gražiai pasipuošk vainiku,
 Ratelyje šok su mergaitėm kartu,
 Ir Mūzoms patinka rateliai.
 875 Teisėti senieji valdovai dabar
 Valdys, o blogi iš valdžios pasitrauks.
 Tesuskamba dainos džiaugsmingos!

Įeina Orestas ir Piladas, jų palyda įneša Aigisto kūną

ELEKTRA

- 880 Oreste nugalėtojai, šaunus sūnau
 Šlovingo tėvo, Trojoje laimėjusio!
 Leisk garbanas tavas papuošti vainiku.
 Tu sugrįžti ne kaip bėgikas, be naudos
 Prabėgęs nuotolį, grįžti atkeršijęs
 885 Žudikui mūsų tėvo neapkenčiamam.
 Pilade bendražygi, vaike Strofijo
 Kilniausio, imk iš mano rankų vainikus.
 Toks pat, kaip brolio, tavo indėlis kovoj.
 Meldžiu, kad būtumėt laimingi visada!

ORESTAS

- 890 Elektra, pripažink, pirmiausia ši sėkmė
 Priklausė nuo dievų. Paskui gali mane,
 Tarnaujantį likimui bei dievams, pagirt.
 Aš ne tuščiai kalbu: Aigistą iš tiesų
 Aš nužudžiau. Kad tuo tu patikėtumei,
 895 Tau mirusio patėvio kūną pristatau.
 Gali išmesti jį žvėrimis arba pamaut
 Ant kuolo, atiduoti eterio vaikams
 Plėšrūnams paukščiams. Jis dabar priklauso tau.
 [Jau vergas, nors kadais vadinos valdovu].

ELEKTRA

- 900 Drovius, tačiau kai ką taip noriu pasakyt.

ORESTAS

Kodėl drovies? Kalbėk. Daugiau juk nebijai.

ELEKTRA

Pažemint mirusį – tai gėdą užsitraukt.

ORESTAS

Dėl to pasmerkt tavęs negali joks žmogus.

ELEKTRA

Pikti piliečiai mūsų, mėgsta kaltinti.

ORESTAS

- 905 Kalbėk, ką nori, sese. Esame tikrai

Su Aigistu mes priešai nesutaikomi.

ELEKTRA

Kreipiasi į žuvusį Aigistą

- Kokias dabar kančias tau išsakyt pirmiau,
 Kokias per vidurį ir pabaigoj kalbos?
 Aš, brėkstant aušrai, nesiliaudavau šnabždėt
 910 Žodžius, kuriuos tau būčiau tiesiai į akis
 Išdrožus, jeigu būčiau atsikračiusi
 Anksčiau šios baimės. Bet dabar jos neturiu.
 Išrėšiu, ką geidžiau tau pasakyt gyvam.
 Tu pražudei mane, mums tėvą atėmei,
 915 Našlaičiais padarei. Ar skriaudė kas tave?
 Gėdingai vedęs žmoną, vyrą nužudei,
 Helėnų vadą, bet tu pats nekariavai.
 Ir toks naivus buvai, kad net tikėjaisi,
 Jog mūsų motina tau bus gera žmona,
 920 Nors pats pamynei mūsų tėvo santuoką.
 Kas kito žmoną suvilioja paslapčia
 Ir vest paskui ją turi, tas, žinok, kvailys,
 Jei tikis, kad žmona jam bus ištikima,
 Nors ji tokia nebuvo pirmoje šeimoj.
 925 Blogai tu gyvenai, nors rodės tau kitaip.
 Žinojai – netikra ta tavo santuoka,
 Žmona žinojo vyrą niekšą gavusi.
 Ir nedori abu, jūs kenkėt viens kitam,
 Buvai tu jai nelaimė, ji – nelaimė tau.
 930 Apie save girdėjai kalbant piliečius:
 „Žmonos šis vyras”, bet ne „vyro ši žmona.”
 Blogai, jei moteris – valdytoja namų
 Yra, ne vyras jos. Bjauriuosi aš taip pat
 Vaikais, kurie viešai vadinami mieste
 935 Vaikais ne tėvo, bet tik jų motinos.
 Kas veda pranašesnę žmoną už save,
 Tas dėmesio nevertas, bet žmona verta.
 Tu, nesupratęs to, labai apsigavai.
 Tikėjaisi, kad turtas galią tau suteiks.
 940 Bet niekis pinigai, išleisi – ir nėra.
 Ne pinigai ko nors verti, tiktai dorà.
 Ji visados išlieka, kenčia negandas.
 Išslysta turtas greit, įgytas nedorai,
 Iš kvailio rankų, sublizgėjęs tik trumpai.
 945 Apie tave ir moteris tyliu (kalbėt
 Tai nedera mergaitei). Užsiminsiu tik.
 Valdovų rūmuos įsikūręs didžiavais,
 Savu grožiu gyreis. Ne gražiaveidį aš
 Norėčiau vyrą gaut, bet vyriškos širdies!

- 950 Narsių tėvų vaikai Arėju užimti,
Gražių tėvų vaikai – ratelių puošmena.
Parodė laikas, kas iš tikro tu esi.
Jau atpildo sulaukei. Nusikaltėlis
Pradėjęs žengti klystkeliais nebaudžiamas,
955 Kol tikslo nepasieks ir kol gyvens, tegu
Galvot nediršta: „Teisingumas įveiktas.”

CHORO VADOVĖ

Už baisų darbą jam ir atpildas bausis,
Nes Teisingumas iš tiesų labai stiprus.

ELEKTRA

- Dabar, vergai, šį kūną reikia nugabent
960 Į namo vidų ir paslėpt, kad motina
Prieš žūdama nepamatytų mirusio.

Aigisto kūnas išnešamas

ORESTAS

Pamiršk jį... Apsvarstykim reikalus kitus.

ELEKTRA

Žiūrėdama į tolį

Ar ne padėt Aigistui skuba šie kariai?

ORESTAS

Matai tu ne karius, bet mūsų motiną.

ELEKTRA

- 965 Tiesiog į pačią pasalą keliauja ji,
Tviskėdama drabužiais, vežimu gražiu.

ORESTAS

Ką mums daryt su motina? Ją nužudyt?

ELEKTRA

Nejau, išvydęs ją, gailėtis jos imi?

ORESTAS

Ak!

Mane pagimdė ji, augino... Ją žudyt?

ELEKTRA

970 Žudyti, kaip nužudė mūsų tėvą ji.

ORESTAS

O Foibe! Tai kvailystė tavo ištarmė!

ELEKTRA

Jei Apolonas kvailas, kas protingas? Kas?

ORESTAS

Man liepė ją žudyt... Žudyt jos nevalia.

ELEKTRA

Ar nukentėsi, jei už tėvą keršysi?

ORESTAS

975 Nebūsiu jau švarus – žudikas motinos.

ELEKTRA

Bet neapgynęs tėvo būsi be garbės.

ORESTAS

Aš motinos...? O kas paskui nubaus mane?

ELEKTRA

O kam už tėvą keršyt patikėsi tu?

ORESTAS

Tai šmėklos, panašios į dievą, ištarmė ...

ELEKTRA

980 Sėdėjusios ant šventojo trikojo? Ne.

ORESTAS

Sunku man patikėt, kad ištarmė gera.

ELEKTRA

Nebūk bailys, narsumo neprarask dabar!

ORESTAS

Ar ją taip pat klastingai privalau įveikt?

ELEKTRA

Taip pat klastingai, kaip Aigistą įveikei.

ORESTAS

985 Jau eisiu. Aš imuos sumanymo šurpaus.
Atliksiu baisų darbą, jei tokia valia
Dievų. Karti ir maloni ši užduotis.

Orestas išeina. Scenoje pasirodo vežimas, kuriame sėdi Klitaimnestra. Paskui vežimą eina jos tarnaitės

CHORAS

O Argo valdovo žmona, sveika!
Tindarėjo dukra!
990 O sese šlovingų brolių dviejų
Dioskūrų, kurie įsikūrę aukštai
Ugningam danguj, tarp daugybės žvaigždžių.
Jie gelbėja jūroje žmones.
Sveika būk! Tave aš gerbiu lyg dievus,
995 Kuriems tu prilygsti turtu ir sėkme!
Dabar pasirūpint tavu likimu
Pats laikas. Sveika, o valdove!

KLITAIMNESTRA

Trojietės, iš vežimo lipkite ir man
Paduokit ranką, kad iškelčiau koją aš.
1000 Dievų šventoves puošia turtai Frigijos,
O aš šias moteris iš Trojos įgyjau,
Kaip mažą, bet malonią dovaną namams.
Jos man lyg atlygis, kad dukrą praradau.

ELEKTRA

O motina, gal tavo ranką dievišką
1005 Paimti man? Juk aš kaip vergė, išvyta
Iš tėvo namo, gyvenu lūšnelėje...

KLITAIMNESTRA

Tu nesivargink, nes aš vergių daug turiu.

Išlipa iš vežimo

ELEKTRA

Tačiau ir aš lyg vergė – išvarei mane
 Tu iš namų. Jie užimti, aš išguita
 1010 Kaip šios našlaitės, jau netekusios tėvų.

KLITAIMNESTRA

Tai vis dėl tavo tėvo pinklių artimiems
 Žmonėms, kurie mažiausiai buvo to verti.
 Kalbėsiu... Nors, kai blogą šlovę moteris
 Įgyja, jos kalba atrodo atgrasi.
 1015 Tai negerai. Tikrai teisinga neapkęst,
 Kai pats žinai, kas vyksta, kai tikrai yra
 Už ką nekęst. Jei nežinai, kodėl nekęst?
 Man tėvas Tindarėjas leido ištekt
 Ne tam, kad mirčiau aš pati arba vaikai.
 1020 O tavo tėvas dukrą Ifigeniją
 Išsivežė Aulidėn, mus įtikinęs,
 Kad ves Achilas ją, tačiau ant aukuro
 Pastatė ir jos skruostą perrėžė peiliu.
 Jei tėvas būtų gelbėjęs gimtus namus,
 1025 Kitus vaikus ar miestą, jeigu būtų ją
 Dėl daug ko paaukojęs, jam atleisčiau aš.
 Dabar, kad buvo Helena ištvirkusi
 Ir vyras išdavikės pats nenubaudė –
 Dėl šito tėvas dukrą nugalabijo.
 1030 Nors ir buvau tada labai įskaudinta,
 Neįsiutau ir jo nebūčiau žudžiusi,
 Bet grįžo jis su mergina pamišusia,
 Kurią paguldė mano pataluos. Taip mes,
 Dvi žmonos jo, gyvenom tuos pačiuos namuos.
 1035 Mes kvailės moterys, kitaip aš nemanau.
 Kai ima pamažu į šoną vyras sukt,
 Atstūmęs tikrą žmoną, nori ir žmona
 Pamėgdžiot vyrą ir meilužį įsigyt.
 Paskui tik moterys visų pasmerkiamos,
 1040 O kaltininkams vyrams priekaištų nėra.
 Jei būtų Menelajas pagrobtas slapčia,
 Ar būčiau privalėjęs sūnų nužudyt,
 Kad vyrą seseriai išgelbėčiau? Ar tai
 Pakeltų tėvas? Dukrą pragaišinusiam
 1045 Ar nereikėjo mirt? Bet aš dėl jo kenčiau.
 Jį nužudžiau. Neliko išeities, tiktai
 Su vyro priešais susidėti, nes kuris
 Iš jo draugų padėtų man jį nužudyt?

- 1050 Kalbėki priešingai, jei nori, kiek gali,
Kad tėvas mirė nepelnyta mirtimi.

CHORO VADOVĖ

Sakei tu tiesą, bet gėdinga ši tiesa.
Žmona, jei ji protinga, visad nusileist
Privalo vyrui. Jei yra tokių, kurios
Kitaip galvoja, jos nevertos dėmesio.

ELEKTRA

Klitaimnestrai

- 1055 Tu, motin, atsimink, kad pabaigoj kalbos
Man leidai viską pasakyt tau atvirai.

KLITAIMNESTRA

Aš savo žodžių neatsižadau, vaikut.

ELEKTRA

Mane išgirdus, nepradėsi keršyt man?

KLITAIMNESTRA

O ne, mielai klausysiuos tavo nuomonės.

ELEKTRA

- 1060 Gerai, tada kalbėsiu ir pradėsiu taip:
Kad tu doresnė, motin, būtum buvusi!
Jūs, seserys, abi – ir tu, ir Helena
Garsėjat išvaizda puikia, tačiau abi
Nerimtos esat ir nevertos Kastoro.
- 1065 Ana pražuvo, savo noru pagrobta,
O tu geriausią iš helėnų pražudei,
Sakei, kad nužudei už dukrą. Bet tavęs
Juk niekas nepažįsta taip gerai, kaip aš.
Juk tu, dar esant gyvai tavo dukteriai,
- 1070 Vos vyras išvažiavo iš namų, ėmei
Geltonas garbanas prieš veidrodį kedent.
Žmona, kuri, išvykus vyrui, gražinas
Ir puošiasi, žinok, nėra gera žmona.
Netinka rodyt dailų veidą moteriai
- 1075 Viešai, nebent ji turi kėslių nedorų.
Žinau, kad iš helėnių tu viena tiktai,
Jei Trojai sekdavosi, būdavai linksma,
Jei ne, tai tavo akys apsiblausdavo.

- Sulaukti nenorėjai Agamemnono.
 1080 Praleidai gerą progą likt ištikima.
 Juk vyrą, ne blogesnį už Aigistą, tu
 Turėjai, karvedį visos kariuomenės.
 Ir po begėdiško Helenos poelgio
 Įgyt galėjai garbę: nuodėmės kitų
 1085 Tiktai paryškina padorų elgesį.
 O jei pražudė tėvas tavo dukterį,
 Tai kuo gi aš su broliu tau nusikaltau?
 Kai tėvą užmušei, kodėl gimtų namų
 Mums neatidavei, tačiau nusipirkai
 1090 Už svetimus turtus meilužį? Juk tremtin
 Jis vietoje Oresto nėjo, nemirė
 Jis vietoje manęs. Gyva aš du kartus
 Miriau – daugiau negu sesuo. O jei krauju
 Už kraują reikia atsiteist, už tėvą mes
 1095 Abu su broliu nužudysime tave.
 Kaip tu buvai, taip mes teisingi būsime.

Chorui

[Kvailys tas, kas tiktai dėl turto ar kilmės
 Nedorą veda. Juk protinga bei kukli
 Žmona geriau namie už pasipūtusią].

CHORO VADOVĖ

- 1100 Vedybos – štai kas lemia laimę moterų.

Laimingai vienos išteka, o kitos – ne.

KLITAIMNESTRA

- O dukra, myli tėvą tu iš prigimties
 Labiau. Taip būna. Juk vieni vaikai
 Prie tėvo linę, o kiti – prie motinos.
 1105 Atleisiu tau, nes ir pati dabar visai
 Nesidžiaugiu, dukrel, dėl to, ką padariau...
 Kodėl tu nesipraususi, apsirengusi
 Drabužiais purvinais? Ar ką tik pagimdei?
 Aš taip kenčiu, kad šitai sumaniau!
 1110 Per didelį sukėliau vyro įniršį.

ELEKTRA

Jau nieko nepakeisi, per vėlai gailies.
 Jau tėvas miręs. Bet kodėl negražini
 Sūnaus, kuris išvytas klaidžioja svetur?

KLITAIMNESTRA

Bijausi. Rūpinuosi savimi, ne juo.
1115 Dėl tėvo pražūties, girdėjau, pyksta jis.

ELEKTRA

Kodėl gi tavo vyras greit užsidega?

KLITAIMNESTRA

Jau toks jo būdas. Tu taip pat nenuolaidi.

ELEKTRA

Įskaudinta esu, bet liausiuos pykusi.

KLITAIMNESTRA

Ir jis rūstus daugiau tau niekad nebebus.

ELEKTRA

1120 Jis pučias, nes gyvena mano namuose.

KLITAIMNESTRA

Matai? Vėl naują vaidą mėgini įžiebt.

ELEKTRA

Tyliu... Kaip jo lyg šiol bijojau, taip bijau.

KLITAIMNESTRA

Pabaik šitas šnekas. Kodėl kvietei mane?

ELEKTRA

Manau, žinai, kad neseniai aš pagimdžiau.
1125 Tu paaukok aukas, kaip dera jas aukot
Praėjus dešimčiai dienų po gimdymo.
Aš nepatyrus, neturėjusi vaikų.

KLITAIMNESTRA

Tai pareiga padėjusios tau pagimdyt.

ELEKTRA

Viena aš skausmuose vaikelį pagimdžiau.

KLITAIMNESTRA

1130 Nejaugi neturi kaimynų ar draugų?

ELEKTRA

Nenori niekas su neturtėliais draugaut.

KLITAIMNESTRA

Gerai, einu aukot dievams už kūdikį,
Kad tiek dienų gyvena jis. Šią paslaugą
Padarius tau, tuojau keliausiu į laukus.
1135 Ten vyras nimfoms ruošia auką.

Kreipiasi į tarnus

Jūs, tarnai,

Greičiau prie ėdžių tvartan arklius veskite.
Kai jau manysit, kad baigiau aukojimą,
Atvykit. Man ir vyrui reikia įsiteikt.

ELEKTRA

Klitaimnestrai

Užeik į skurdžių lūšną. Tik neprisiglausk
1140 Prie sienų suodinių, drabužių nesutepk.
Greit paaukosi tai, ką reikia paaukot.

Klitaimnestrai išėjus

Krepšys jau paruoštas ir peilis vėl aštrus,
Kuriuo nudūrė jautį. Nužudyta tu
Prie jaučio to gulėsi. Būsi jo žmona
1145 Hade, kaip čia buvai. Suteiksiu paslaugą
Aš tau – už tėvo mirtį gausi atpildą.

TREČIAS STASIMAS

CHORAS

Strofa

Už blogį sulaukei bausmės pagaliau.
Jau permainų vėjai pakilo namuos.
Kai krito valdovas tada vonioje
1150 Nuo riksmo baisaus jo aidėjo skliautai:
„Kodėl, nelaboji, mane tu žudai,
Kai dešimtį metų nebuvęs grįžau?“

.....

.....

Antistrofa

- 1156 Taip, atpildo niekad negali išvengt
 Žmona, savo vyrą nužudžius, kuris
 Po daugelio metų parvyko namo.
 Tarp sienų Kiklopų nukirto jinai,
 Pačiupusi kirvį, valdovą. Už ką
 1161 Jam teko nelaimė – žmona nedora?
 Kaip grobio vis tykoja liūtė kalnų,
 Taip ji nepamiršo žabangų piktų.

KETVIRTAS EPEISODIJAS

KLITAIMNESTRA (*viduje*)

- 1165 Vardan dievų, jūs nežudykit motinos!

CHORO VADOVĖ

Girdi, kaip šaukia ji namuos?

KLITAIMNESTRA

Vaje, vaje!

CHORO VADOVĖ

- Ir aš verkiu dėl to, kad žudo ją vaikai.
 Dievai, kai tik panori, bausmę paskiria.
 1170 Daug iškentėjai, vargše, nes nusikaltai,
 Kai vyrą nužudei.

(Pasirodo Orestas ir Elektra)

- Štai jie ateina, apsitaškę drabužius
 Šviežiai pralietu motinos krauju, kuris
 Yra įrodymas jų pergalės baisios.
 1175 Nebuvo ir nėra labiau apverktinų
 Namų, negu namai Tantalo atžalų!

KOMAS

ORESTAS

Strofa

O Žeme, visaregi Dzeuse, žvelkit čia!
 Ar matot įvykius baisius?
 Ant žemės guli kūnai du,
 1180 Ir aš juos nužudžiau abu.
 Tai atpildas man už kančias.

.....
 .....
 .....

ELEKTRA

Žudynės, broli, kraupios baisiai. Aš dėl jų
 Esu kalta, nes įniršau ant motinos,
 Kuri mane pagimdė.

CHORAS

1185 Kokia sunki tava dalia,
 O motina, nelaimių
 Iškentus daug ir iš vaikų
 Patyrus neapykantą!
 Ji tau bausmė už tėvą.

ORESTAS

Antistrofa

O Foibe! Išarmę netikrą pasakei,
 1191 Bet tikrą kančią suteikei!
 Man lemta tremtyje klajot
 Ir iš Heladės pasitraukt.
 Į kokį miestą man nueit?
 1195 Koks padorus žmogus dabar
 Norės į veidą pažiūrėt
 Man, motinos žudikui?

ELEKTRA

Vaje! Kokiam rately ir vestuvėse
 Dabar man šokt? Jaunikis koks išdrįs paimt
 1200 Mane į savo žmonas?

CHORAS

Vėl tavo mintys keičiasi
 Lengvai tarytum vėjas.
 Dorai mąstai, tačiau anksčiau
 Taip nemąstei, nusikaltai,
 1205 Nors brolis nenorėjo.

ORESTAS

Strofa

Matei, kaip vargšė ji apsiaustą numetė,
 Apnuogino krūtinę savo, o paskui
 Parpuolė žemėn verkdama...
 Juk ji mane pagimdė...ją aš už plaukų...

CHORAS

Gerai žinau, ką iškentei,
 Kai jos maldavimų klausei,
 Tos savo motinos.

Antistrofa

ORESTAS

1215 Ranka palietus mano smakrą, šaukė ji
 Tada: „Vaikeli mielas, aš meldžiu tave!”
 Ir glostė skruostus man ranka
 Ji taip, kad durklą aš iš rankų išmečiau.

CHORAS

1220 O kaip tu išdrįsai žiūrėt
 Į motiną, jau mirštančią
 Tiesiog tau prieš akis?

ORESTAS

Strofa

Kraštu apsiausto aš prisidengiau akis,
 Kai aštrų durklą suvaryt
 Ruošiausi motinos gerklėn.

ELEKTRA

1225 Tave vis raginau, ranka
 Tą durklą prilaikiau ir aš.

CHORAS

Tai, kas baisiausia, padarei dabar.

ORESTAS

Antistrofa

Prašau, greičiau uždenki kūną drabužiu
Ir motinos žaizdas paslėpk.

(Gulinčiai Klitaimnestrai)

Tu pagimdei sau žudikus.

ELEKTRA

1230 Štai apsiaustu užklosim ją –
Mylėtą ir nekenčiamą.

CHORAS

Jau šių namų nelaimės baigėsi.

Ant stogo pasirodo dvi figūros. Tai Dioskūrai – Kastoras ir Polideukas

O ką ant stogo aš matau?
Gal daimonus, o gal dievus?
1235 Tikrai juk ne žmonėms yra
Šis kelias skirtas. Ir kodėl
Jie rodosi mirtingiems?

KASTORAS

O Agamemnono sūnau! Mes esame
Du Dioskūrai, broliai tavo motinos,
1240 Dvyniai. Jis – Polideukas, aš – tai Kastoras.
Numaldę jūros šėlsmą, gresiantį laivams,
Į Argą vykom ir staiga pamatėme,
Kad žudoma sesuo, tavoji motina.
Ji gavo, ko verta, bet tu elgeis blogai.
1245 Ir Foibas, Foibas... Jis valdovas mano, aš
Tyliau... Protingas neprotingai paliepė.
Su tuo sutikti tenka, o paskui daryt
Reikės, ką Moiros tau ir Dzeusas nulėmė.
Piladui duok į žmonas savo seserį,
1250 O pats paliki Argą. Rodytis mieste
Tau, motinos žudikui, nevalia dabar
Baisingos deivės Kėrės, šunišku žvilgsniu
Spoksodamos, vaikys tave pamišusį.
Nuvykęs į Atėnus, šventą statulą
1255 Paladės apkabinki. Kėrės išsigąs
Gyvačių ir nelies tavęs, kai virš galvos

- Tau deivė savo skydą didelį iškels.
 Tenai yra kalva Arėjo. Pirmąkart
 Ant jos dievai balsavo dėl nužudymo,
 1260 Kai pats Arėjas žiaurų Halirotiją,
 Galingo jūros dievo sūnų, užmušė
 Už tai, kad šis jo dukterį išniekino.
 Ir nuo tada ten šventas teismas rengiamas.
 Tenai tu dėl žudynių būsi teisiamas.
 1265 Balsų bus lygiai tai išgelbės nuo mirties
 Tave, ir Loksijas sau kaltę prisiims,
 Nes pats įsakė motiną tau nužudyt.
 Kitoms kartoms paliks ši nuostata: už ką
 Yra balsų po lygiai, tą išteisinti.
 1270 Dėl to baisingos Kérés smarkiai sielvartaus,
 Prie kalno, žemei prasivėrus, jos prasmegs,
 Toj vietoje paskui bus pranašaujama.
 Tau reikia įsikurt Arkadijoj, šalia
 Tėkmės Alfėjo, kur Likajo šventykla.
 1275 Šis miestas pavadintas bus tavu vardu.
 Tau šitaip aš liepiu. Aigistą žemėje
 Palaidos Argo žmonės. Tavo motiną
 Palaidos Menelajas, ką tik Nauplijon
 Iš karo grįžęs. Jam pagelbės Helena.
 1280 Ji buvo pas Protėją, Egipte ilgai
 Viešėjo, niekada nebuvo Frigijoj.
 Į Ilioną Dzeusas išsiuntė kadais
 Jos atvaizdą, kad kiltų karas tarp žmonių.
 Piladas, pasiėmęs tą, kuri žmona
 1285 Ir mergina kartu, Fokidėn teparvyks
 Iš šios srities achajų. Lai su jais keliaus
 Netikras tavo svainis, lai jis gaus turtų.
 Keliauk dabar pro Istmo žemę pėsčiomis
 Ir ant garbios Kekropijos kalvos užkopk.
 1290 Įvykdęs žudynes, likimo tau skirtas,
 Galėsi be vargų laimingai sau gyvent.

CHORO VADOVĖ

O Dzeuso vaikai, ar aš galiu
 Ištarti jums kelis žodelius?

KASTORAS

Gali, nes nesi krauju sutepta.

ELEKTRA

- 1295 O aš, Tindaridai, galėsiu kalbėt ?

KASTORAS

Galėsi. Dėl šių žudynių baisių
Manau, kad tik Foibo kaltė.

CHORO VADOVĖ

Kaip jūs abu, dievai būdami,
Ir broliai šitōs nužudytos sesers,
1300 Nebandėte Kėrių išgint iš namų?

KASTORAS

Turėjo taip būt – tokia jau lemtis
Ir Foibo tokia paika ištarmė.

ELEKTRA

O koks Apolonas, kokia ištarmė
Man motiną savo įsakė žudyt?

KASTORAS

1305 Bendri jūsų siekiai, bendra ir dalia,
Iš protėvių savo paveldėjęt jūs
Ir bendrą abiems prakeikimą, deja.

ORESTAS

(*Elektrai*)

O sesut, išsiskyre mes buvom ilgai,
Bet dabar mums ir vėl reikės išsiskirt.
1310 Netenku aš tavęs. Tu manęs netenki.

KASTORAS

Ji turi vyrą ir namus.
Liūdėt nėra jai ko, nebent
Kad teks palikti Argą.

ELEKTRA

Ar gali didesnė nelaimė ištikt,
1315 Nei ta, kad gimtinę reikia palikt?

ORESTAS

Iš tėvo namų išeinu. Atsakyt
Reikės man dabar svetimam teisme
Už motinos žūtį.

KASTORAS

1320 Drąsiau! Tu eini
Į šventąjį miestą Paladės. Pirmyn!

ELEKTRA

(Orestui)

Apkabinti tave tu leiski man, leisk,
Mylimiausias broleli!
Išsiskirti mums teks, išeit iš namų,
Nes motiną savo nužudėm abu.

Orestas ir Elektra puola vienas kitam į glėbį

ORESTAS

1325 Apkabink tu mane, prie savęs priglausk!
Tartum mirusį jau mane apraudok!

KASTORAS

1330 Vaje! Kalbėjai taip gaudžiai dabar,
Kad klausyt net dievams pasidarė sunku.
Tiek ir aš, tiek kiti dievai danguje
Užjaučiame kenčiančius žmones.

ORESTAS

Neregėt man tavęs jau daugiau!

ELEKTRA

Ir tavęs man daugiau nematyti!

ORESTAS

Paskutinį jau kartą sudie!

ELEKTRA

Tau sakau, mano mieste, sudie.

Chorui

1335 Atsisveikinu ir su jumis.

ORESTAS

Mylimoji, ar jau išeini?

ELEKTRA

Išeinu, išeinu verkdama.

ORESTAS

Piladui

1340 Išsiskirsim, Pilade, sudie.
Ateity mano seserį vesk.

Elektra su Piladu išeina

KASTORAS

Jiems teks pasirūpint vestuvėm, o tu
Skubėk į Atėnus, nuo Kėrių baisių
Pabėki. Kaip šunys jos vejas tave,
1345 Gyvatės – jų rankos, oda juoda.
Jos didelį skausmą suteikia. Abu
Skubėsime mes gelbėt daugybės laivų
Sicilijos jūron, kur siaučia audra.
Per eterį platų keliaujam drauge,
1350 Nedorėliai mūsų pagalbos negaus,
Bet visad vaduojam iš vargo sunkaus
Tuos žmones, kurie ir šventus dalykus,
Ir tiesą gyvendami moka brangint.
Te niekas daugiau neišdrįs nusikalst,
1355 Ar jūron su priesaiką laužančiais plaukt.
Aš, dievas, mirtingiems žmonėms taip kalbu.

Abu Dioskūrai pradingsta

CHORO VADOVĖ

Sudie! Kas gyvendamas džiaugtis mokės,
Ko negandos jokios palaužt negalės,
Tą visad dievų palaima lydės.

Choras išeina

Paaiškinimai

susirinkę žygiui į Trojos karą graikų laivai ilgai negalėjo išplaukti iš Aulidės uosto, nes užsirūstinusi ant Agamemnono Artemidė nesiuntė laivams palankių vėjų. Žynys Kalchantas išaiškino, kad Artemidę galima permaldauti tik paaukojus jai Agamemnono vyriausiąją dukrą Ifigeniją. Tuomet Agamemnonas apgaule atsiviliojo Ifigeniją į Aulidę ir paaukojo ją Artemidei. Toks vyro poelgis sukėlė Agamemnono žmonos Klitaimnestros įniršį. Negalėdama atleisti vyrui dukters netekties, Klitaimnestra nelaukė jo pargrįžtant iš Trojos karo, bet susidėjo su vyro pusbroliu Tiesto sūnumi Aigistu. Su juo kartu ji nužudė grįžusį namo vyrą. Liko du Agamemnono vaikai – Orestas ir Elektra. Išsigandęs, kad žudikai nepasikėsintų ir į mažojo Oresto gyvybę, senas Agamemnono auklėtojas perdavė berniuką giminaičiams į Fokidę. Svetur užaugęs Orestas grįžo namo atkeršyti tėvo žudikams, susirado seserį Elektrą ir nužudė Aigistą bei savo motiną Klitaimnestrą. Mitu apie Agamemnono žūtį bei jo vaikų kerštą už tėvo mirtį buvo paremti neišlikę kūriniai: epinė poema *Kiprijai*, VI a. pr. Kr. poeto Stesichoro poema *Orestėja*, o taip pat mūsų laikus pasiekusios tragedijos – Aischilo trilogija *Orestėja*, Sofoklio tragedija *Elektra*, Euripido tragedijos *Elektra* bei *Orestas*.

1. *Senasis Arge* – Argu dažnai buvo vadinama Peloponeso sritis Argolidė, savo pavadinimą gavusi nuo Argo miesto, stovėjusio ant dešiniojo Inacho upės kranto. Argolidėje buvo ir Mikėnai.

2. *Iš čia, karius surinkęs, tūkstančiais laivų* – Euripido tragedijose dažniausiai minimas šitoks graikų laivų, dalyvavusių Trojos kare, skaičius (*Andr.* 106; *IT.* 10, 141; *Or.* 352 ir kt.). Apie daugybę į Trojos karą plaukusių graikų laivų kalbama ir Homero *Laivų kataloge* (*Il.* 2.494-779).

3. *Išvyko Trojos žygin Agamemnonas* – išplaukęs iš Argolidės Nauplijos uosto Agamemnonas iš pradžių nuplaukė į Aulidę (*Hom. Il.* 2. 576 sqq.), kur susirinko besiruošiantys dalyvauti kare graikai.

4. *Priamą, Iliono žemę valdžiusį* – Trojos karalius Priamas valdė Troją karo su graikais metu.

6-7. *Ginklais barbarų / Parsivežtais šventyklų sienas papuošė* – graikų paprotys kabinti šventyklose iš priešų atimtus ginklus minimas ir kituose kūrinuose (*Hom. Il.* 7. 83; *Hdt.* 5.95; *A. A.* 577-579; *Eur. Andr.* 1121-1122; *Tr.* 575-576; *IT.* 74).

9-10. *Pražudė tuoj žiauri žmona Klitaimnestra / Kartu su Aigistu Tiesto sūnumi* – vienur kūrinyje teigiama, kad agamemnoną pražudė Klitaimnestra (*eil.* 164-165, 1151 sqq.), kitur šiuo nusikaltimu kaltinami abu herojai (*eil.* 85-87, 122-124). Homero epe dažniau užsimenama, kad Agamemnoną nužudo Aigistas (*Hom. Od.* 1. 36; 1. 298 sqq.; 3. 194 sq.; 4. 529-535; 11. 409-411 sqq.), rečiau – kad Klitaimnestra (*Od.* 11. 429-430; 24. 199 sq.); tragedijose vyro žudike dažniau įvardijama Klitaimnestra (*A. A.* 1412-1421, 1521-1559. *S. El.* 279 ir kt.). Tokios pat nuomonės prisilaiko ir Pindaras (*P. P.* 11. 17-29)

11-12. *Tantalo skeptrą senąjį / Palikęs* – Frigijos Sipilo miesto karaliaus Tantalo karališkąją tradiciją pratęsė jo sūnus Pelopas, tapęs Elidės valdovu. Valdovo valdžios simbolis Pelopo skeptras, kurį paveldėjo Agamemnonas, minimas *Iliadoje* (2. 102 sqq.).

14-15. *Namuos / Orestas liko ir dukrelė Elektra* – Agamemnono ir Klitaimnestros vaikai. Apie trečiąjį jų vaiką – dukrą Ifigeniją žr. 1029 *eil.* paaiškinimus. Euripidas visiškai nekalba apie dar vieną Agamemnono ir Klitaimnestros dukterį Chrisotemidę,

kuri pasirodo Sofoklio *Elektroje*. Homero epe Agamemnonas didžiuojasi turįs tris dukteris: Chrisotemidę, Laodikę ir Ifianasę (Hom. *Il.* 9. 145).

17. *Senas tėvo auklėtojas perdavė / Vaikelį į Fokidę* – Sofoklio *Elektroje* išgelbėti Orestą auklėtoju padeda Elektra (S. *El.* 12).

20-21. *Jai jaunikiai piršosi / Geriausi iš helėnų* – kituose kūriniuose apie Elektros piršlybas neužsimenama.

28-29. *Turėjo priežastį / Žudyti vyrą jį* – tolimesnėse tragedijos eilutėse (*El.* 1011-1050) Klitaimnestra prisipažįsta, kad ją vyras labai įskaudino paaukojęs dukterį Ifigeniją, bet dar labiau – atsigabenęs į namus belaisvę Kasandrą (žr. 1032 eil. paaiškinimus).

57-58. *Geidžiu / Dievams atskleist Aigisto nusikaltimus* – tragedijų veikėjams būdinga savo nelaimės išpasakoti garsiai stovint po atviru dangumi (Eur. *Med.* 56-58, *Andr.* 91-93; *IT.* 42; S. *El.* 86 sqq., 424 sq. ir kt.).

62. *Pagimdė jam vaikus* – apie Klitaimnestros bei Aigisto vaikus užsimenama ir Sofoklio *Elektroje* (*El.* 589), bet jų vardai nenurodomi.

87. *Iš orakulo* – t.y. iš pranašavimo vietovės. Čia, matyt, kalbama apie Delfus – žymiausią Antikoje pranašavimo vietą, pašventą Apolonui. Orestas augo šalia Delfų esančiame Krisos mieste.

91. *Garbaną plaukų nusikirpau* – Senovės Graikijoje gedintis žmogus trumpai apsikirdavo (241 eil.) ir plaukų sruogą palikdavo ant mirusiojo kapo (*Tr.* 1026; *Alc.* 427, 512, *Hel.* 1054, 1187-1188; *Or.* 458; S. *El.* 51 sqq.). Kitose šalyse gedulo papročiai buvo kitokie. Herodotas nurodo, kad egiptiečiai gedėdami užsiaugindavo ilgus plaukus (*Hdt.* 2. 36); netekę katės, jie nusiskusdavo antakius, o netekę šuns - visą kūną bei galvą (*Hdt.* 2. 66).

107-108. *Matau kažkokią vergę einančią, / Ant nukirptos galvos q̄sotį nešančią* – trumpai kirpdavosi ne tik gedintys žmonės, bet ir vergai, todėl Orestas, pamatęs trumplaukę Elektrą, palaiko ją verge (plg. *Ar. Av.* 911).

112. *Paspartink žingsnį, jau metas eit* – vieni Euripido komentatoriai mano, kad Elektros žodžiai skirti ją lydinti vergi; kitų nuomone, Elektra scenoje pasirodo viena ir kalbasi pati su savimi.

146 -149. *Draskydama / Baltą veidą, daužydama / Rankom galvą, kirptą trumpai, / Tavo mirtį apraudu* – gedintys žmonės sielvartą išreiškėdavo draskydami nagais ir mušdami kumščiais skruostus, galvą ar krūtinę (Hom. *Il.* 19. 284; A. *Ch.* 24-25; Eur. *Hel.* 1089; *Suppl.* 51, 76; *Tr.* 279, 794; *Andr.* 1210, *Or.* 961, 963, 1467), barstydami galvą pelenais (Eur. *Suppl.* 826-827) ir raudamiesi plaukus (A. *Ch.* 425; Eur. *Andr.* 826, 1209; *Tr.* 278). VI a. pr. Kr. Atėnų politikas Solonas išleido įstatymą, draudžiantį per laidotuves labai audringai reikšti savo jausmus, draskytis bei muštis į krūtinę (*Plu. Sol.* 21).

151. *Kaip gūlbė giedodama* – sielvartaujantys herojai dažnai lyginami su giedančiais paukščiais. Sofoklio *Elektroje* (S. *El.* 107) Elektra savo raudą lygina su lakštingalos giesme. Giedančios gūlbės nemini Homeras, Hesiodas bei homeriniai himnai, bet ji minima Alkmano *Partenijuje* (PMG 1.100-101), Euripido tragedijose (*HF.* 677 sqq., *IT.* 1104), Kalimacho himne (*Hymn.* 4.249 sqq.). Apie priešmirtinę šio paukščio giesmę rašo Platonas (*Phdr.* 84e), Aischilas (A. 1444). Antikoje gražiai giedančios gūlbės įvaizdis buvo gana paplitęs. Helenistinių laikų epigramų kūrėjas Antipatras Sidonietis „Tejo salos gulbė“ vadina poetą Anakreontą (AP 7. 30).

153. *Įsipainiojo į tinklus* – neaišku, ar graikai gūlbėms spendė spąstus, kaip jie tai darė gaudydami strazdus ar balandžius (Hom. *Od.* 22. 468-469).

156-157. *Tėvą, kuris paskutinįkart vonioje / Prausės tada lyg mirties patale* – pasak mito, Klitaimnestra ir Aigistas užkapojo Agamemnoną kirviais, užklupę jį

besimaudantį vonioje. Apie tai užsimenama ir Aischilo tragedijose (A. 1108 sqq., *Eu.* 633 sqq). Homeras nurodo, kad Agamemnonas buvo nužudytas vaišių metu (*Hom. Od.* 4. 534-535; 11. 411).

163. *Jam vainikų nepynė ji* – vainikais būdavo vainikuojami sportinių žaidynių nugalėtojai bei iš pergalingo karo sugrįžę kariai (plg. *P. O.* 9. 84, *I.* 5. 62 ir kt.)

164-165. *Bet aštriuoju durklu slapčia / Sugalvojo jį nužudyti* – Homero epe nurodoma (*Od.* 11. 424), kad Agamemnonas buvo nudurtas durklu, Aischilo tragedijose – kad kardu (A. 1529; *Ch.* 1011). Sofoklio tragedijose Agamemnonas užkapojamas kirviu (*S. El.* 97-99; 195-196, 484-486). Šioje tragedijoje Euripidas dažniau mini kirvį (160, 279, 1160 eil.) nei durklą.

167-168. *Agamemnono dukra, mes / Atkeliavome pas tave* – šiuos choro žodžius cituoja Plutarchas (*Lys.* 15), pasakodamas, kad, Atėnams pralaimėjus Peloponeso karą, priešų karvedžiai buvo sumanę miestą sugriauti ir sulyginti su žeme. Tačiau per puotą išgirdę šį Euripido parodą, jie atsisakė savo sumanymo.

174. *Prie Heros šventyklos* – Hera buvo Argo miesto globėja (*Hdt.* 1. 31), o Argas garsėjo kaip svarbi Heros garbinimo vieta (*Hom. Il.* 4. 50-52; *Eur. IT.* 221-223; *Pind. N.* 10.1-2). Deivei skirtos apeigos vykdavo Herajone – šventoje teritorijoje, nutolusioje apie 45 stadijus (~8 km) nuo Argo miesto. V a. pr. Kr. Herajone buvo pastatyta šventykla (*S. El.* 8), kurios viduje stovėjo didžiulė chrisoelefantinė deivės statula. Ši Heros šventykla buvo sugriauta per 423 m. pr. Kr. kilusį gaisrą.

191-193. *Iš manęs pasiskolinki / Ir drabužių, ir aukso / Puošmenų* – senovės Graikijoje buvo įprasta šventėms skolintis drabužius (*Ar. Lys.* 1189 sqq., *Theoc.* 2. 74).

214. *Nelaimių daug helėnai ir tavi namai / Patyrė dėl Helenos* – pasak mito, pirštis Helenai susirinko daugybė jaunikių iš visos šalies. Spartos karalius Tindarejas žentu pasirinko Menelają. Odisėjo patartas, iš kitų jo dukros rankos siekusių jaunikių jis išgavo priesaiką, kad šie nekerštaus Helenos vyrui ir, jei prireiks, pasiūlys jam savo pagalbą (*Apollod.* 3. 10. 8). Pariui pagrobus Heleną, buvę jos jaunikiai privalėjo tesėti priesaiką ir padėti Menelajui atgauti žmoną.

219. *Kad šių piktadarių pavyktų mums išvengt* – matyt, Elektra bijosi Aigisto pasiųstų žudikų.

241. *Pažvelk – lyg skitė aš trumpai nusikirpau* – Graikijoje buvo žinomas skitų paprotys trumpai kirpti plaukus (*Eur. Tr.* 1026; *Thgn.* 829).

257. *Nenori jis manų tėvų paniekinti* – neturtingas žemdirbys jaučiasi nevertas būti Mikėnų valdovo žentu.

259. *Už jo mane išleido svetimas žmogus* – paprastai merginą už vyro išleisdavo tėvas, o šiam mirus – vyresnysis brolis arba giminaitis.

283. *Jį pamačius, negalėčiau atpažinti* – tragedijoje nenurodoma, po kiek metų Orestas sugrįžta namo. Homeras pažymi, kad jis parvyksta po septynerių metų (*Hom. Od.* 3. 306).

289. *Kaip pridera... Tiesiog į lauką išmetė* – Agamemnonas buvo palaidotas ne taip, kaip dera Mikėnų valdovui (jo kapas minimas eil. 323-331, 509-516). Kad Agamemnonas palaidotas be tinkamos pagarbos, pabrėžiama ir Aischilo tragedijoje *Choëforos* (A. *Ch.* 429-443).

307. *Man pačiai tenka austis drabužius* – prie audimo staklių dažniausiai plušdavo tarnaitės, o šeimininkės jas prižiūrėdavo (*Eur. Ba.* 513). Kilmingos moterys ar mergaitės dažniau ausdavo dievams paaukoti skirtus apdarus ar sakralinius drabužius. Pvz., kilmingos Atėnų mergaitės ausdavo peplą, aukojamą Atėnei per Panatėnųjų šventę. Homero *Odisėjoje* Penelopė pasižada tekėti už vieno iš jaunikių, kai užbaigs austi įkapes savo šešurui Laertui.

312-313. *Nenoriu prisiminti Kastoro, kuriam / Mane, jo giminaite, piršo* – niekur daugiau neminama mito versija, galbūt, sugalvota paties Euripido. Kastoras buvo Elektros motinos Klitaimnestros brolis.

313-314. *Kol dangun / Nebuvo jis pakilęs* – po mirties Kastoras ir jo brolis dvynys Polideukas dievų buvo paimti į dangų ir paversti Dvynių žvaigždynu.

333-334. Ši Elektros monologo pradžia labai primena kitos Euripido tragedijos veikėjos Hekabės monologo pradžią (Eur. *Hec.* 836-840).

388. *Lyg statula sustingusi agoroje* – paprastai agoroje (pagrindinėje miesto aikštėje) būdavo statomos dievų, herojų, atletų, karvedžių statulos. Spėjama, kad čia Euripidas pasisako prieš atletus, nepasizyminčius drąsa mūšio lauke.

399. *Loksijo teisinga ištarmė* – Apolono ištarmės dažnai būdavo dviprasmiškos ir sunkiai suprantamos, todėl šis dievas buvo vadinamas Loksiju (gr. *loksias* – *vingiuotas, painus*).

435-436. *Fleitos garsus / Pamilęs delfinas sukos aplink* – buvo manoma, kad delfinai labai mėgsta muziką. Kadangi jūreiviai dažnai irkludavo skambant fleitai, kurios garsai padėdavo išlaikyti irklavimo ritmą, delfinai lydėdavo laivus (Ar. *Ra.* 1317; AP 7. 215). Pasak mito, dainiaus Ariono dainomis susižavėjęs delfinas išnešė jį ant nugaros į krantą (Hdt. 1. 24).

439. *Vikrus greitakojis Tetidės sūnus* – t.y. Achilas.

442-444. *Palikęs tada Eubojos krantus / Būrys Nereidžių gabeno ginklus / Iš kalvės Hefaisto* – ruošdamiesi Trojos žygiui, graikai susirinko prieš Euboją esančiame Aulidės uoste (Bojotija). Pasak Homero, Achilas į Trojos karą pasiėmė iš tėvo Pelėjo paveldėtus ginklus. Juos Pelėjui kaip vestuvinę dovaną buvo dovanoję dievai (Hom. *Il.* 17. 194-197; 18. 84 sqq.). Kai Achilo ginklais apsiginklavęs Patroklas žuvo, ginklai atiteko Hektorui. Tuomet Tetidės prašomas Hefaistas nukalė Achilui naujus ginklus. Juos sūnui į karo stovyklą atgabeno Tetidė (Hom. *Il.* 18. 130-148, 369-616; 19. 1-13). Euripidas čia pateikia kitokią versiją: Nereidės vykstančiam į Trojos karą Achilui atneša ginklus iš Hefaisto kalvės.

448. *Pas raitelį tėvą* – Achilo tėvas Pelėjas buvo Tesalijoje gyvenusios mirmidonų genties valdovas. Tesalija Antikoje garsėjo žirgais ir puikiais raiteliais. Kai palikusi vyrą Achilo motina Tetidė sugrįžo atgal į jūrą, Pelėjui išauginti Achilą padėjo kentauras Cheironas (Pind. *N.* 3. 43).

449. *Heladės šviesa* – panašiai Achilas charakterizuojamas ir Euripido tragedijoje *Ifigenija Aulidėje* (Eur. *IA.* 1063), kurioje pasakojama, kad Tetidei per jos vestuves buvo išpranašauta, jog ji pagimdysianti sūnų - „šviesą visos Heladės“.

455-477. Euripido pateikiamas išsamus Achilo skydo aprašymas (ekfrazė) nesutampa su Achilo skydo aprašymu *Iliadoje* (*Il.* 18. 478-608). Skydų ekfrazė dažna antikinių autorių kūrinuose: Agamemnono skydas išsamiai aprašytas *Iliadoje* (*Il.* 11.32 sqq.), Heraklio skydas – pseudo-Hesiodo poemoje *Heraklio skydas*, Enėjo skydas – Vergilijaus *Eneidoje* (8. 617-731) ir t.t. Ekfrazė buvo dažnai panaudojama helenistinių poetų kūryboje (plg. Theoc. 1. 27-60; Mosch. *Eur.* 43-61).

457-458. *Skrido drąsusis Persėjas / Su sparnuotais sandalais* – skrendantis Persėjas vaizduojamas ir pseudo-Hesiodo poemoje *Heraklio skydas* (ps.-Hes. *Sc.* 216-229). Sparnuotus sandalus Persėjui paskolino nimfos. Atsidėkodamas Atėnei už pagalbą, Persėjas atidavė jai nukirstą Medūzos galvą, kurią deivė prisitaisė prie savo skydo (Apollod. 4.4.1-4). Atėnė taip pat buvo vaizduojama su Medūzos galva, įtaisyta jos aigidėje (krūtinšarvyje).

462-463. *Majos sūnus, / Kaimo dievaitis* – Dzeuso ir kalnų nimfos Majos sūnus Hermis globojo gyvulių bandas, todėl buvo garbinamas kaimuose.

466-468. *Plejadžių / Bei Hijadžių žvaigždės šalia / Šoko* – Euripido vaizduojamo skydo vidury vaizduojamas dangus – žvaigždynai ir Saulė. Homero aprašyto Achilo skydo (*Il.* 18. 478-608) apačioje vaizduojama žemė ir jūra, viršuje – dangus.

468-469. *Šalin / Suko jos Hektoro žvilgsni* – skydas turėdavo ne tik apsaugoti kari, bet dažnai ir išgąsdinti, apakinti, priblokšti puolantį priešą. *Iliadoje* Hektoras puola bėgti, išvydęs Achilo ginklą blizgesį (*Il.* 22. 134-137); jo ginklą išsigąsta ir mirmidonų kariai (*Il.* 19. 14 sqq.).

471-472. *Šalmo viršuj / Sfingė* – tokį šalimą Euripidas galėjo būti matęs Atėnų Akropolyje. Svarbiausioje Akropolio šventykloje Partenone stovėjo maždaug 12,5 m aukščio skulptoriaus Feidijo sukurta chrisoelefantinė Atėnės Partenos statula. Šios statulos šalmas buvo papuoštas sfinge (Paus. 1. 24.5).

472. *Sugavus laimikį* – pasak mito, Tebų karaliui Lajui išniekinus Pelopo sūnų Chrisipą, Hera pasiuntė į Tebus sfingę, kuri miesto gyventojams užduodavo mįslę. Neįspėjusius jos sfingė pagriebdavo ir sudraskydavo. Nuo sfingės tebiečius išgelbėjo Oidipas, atspėjęs mįslę (*S. OT.* 36).

474. *Liūtė* – matyt, kalbama apie Chimairą – miksantropinę būtybę liūto galva, ožkos liemeniu, drakono uodega (*Hom. Il.* 6. 179-182; *Hes. Th.* 319 sqq.), kurią, jodamas ant Pegaso, įveikė Korinto karalaitis Belerofontas (*P. O.* 13.63 sqq.).

475. *Žirgą Peirėnės* – Pegasą. Persėjui nukirtus Medūsos galvą, iš jos kraujo gimė sparnuotas žirgas Pegasas (*Hes. Th.* 280-286), kurį Korinte prie Peirėnės upelio pagavo Belerofontas (*Pind. O.* 13. 57).

476. *Ant pražūtingojo kardo žirgai keturiese šuoliavo* – 19 a. atkastuose Mikėnų kapuose vokiečių archeologas H. Šlimanas surado daugybę puošnių auksinių daiktų, tarp jų ir paaukuotų ginklą, kurių kriaunose buvo inkrustuotos miniatiūrinės medžioklės scenos.

499. *Jį atskiedus vandenių tyru* – graikai paprastai gerdavo atskiestą vyną.

513-514. *Išvydau juodavilnę avį, neseniai / Ten paaukotą* – už mirusiuosius ir požemio dievams paprastai būdavo aukojami juodaplaukiai gyvuliai (*Hom. Od.* 11.32)

515. *Nukirptą geltoną garbaną plaukų* – ant artimųjų kapų gedintys žmonės palikdavo nukirptų garbanų sruogas (*Eur. IT.* 704).

520-545. Euripidas kritikuoja atpažinimo sceną Aischilo tragedijoje *Choeforės* (*A. Ch.* 164-245), kur Elektra atpažįsta brolių, palyginusi savo plaukus su jo ant kapo palikta plaukų sruoga, įstačiusi savo koją į jo išmintą pėdsaką bei pamačiusi brolio apsiauste jos pačios išaustą ženklą.

528. *Palestra* – aikštelė, kurioje makštindavosi atletai.

573. *Prie antakio jam randas* – Euripidas pasirenka randą – daug patikimesnį atpažinimo ženklą nei žmogaus plaukų spalva ar kojos dydis. Homero epe iš kojos rando senoji auklė Euriklėja atpažįsta Odisėją (*Hom. Od.* 19. 392 sqq.).

617. *Jis nemiega, bijosi tavęs* – Homero epe nurodoma, kad Aigistas, baimindamasis Agamemnono, prieš jam sugrįžtant namo buvo pastatęs sargybą (*Hom. Od.* 4. 524-527).

625. *Jis aukoti nimfoms ruošėsi* – gamtos dievybių nimfų šventyklos dažniausiai stovėdavo olose, giraitėse, miškuose, upelių pakrantėse. Nimfoms būdavo aukojama atsidėkojant už išaugintus vaikus. Buvo manoma, kad vandens nimfos najadės skatina moterų vaisingumą, todėl jaunamartės dažnai būdavo apšlakstomos šaltinių vandenių.

654. *Prieš dešimtį dienų, jau galima lankyt* – praėjus dešimčiai dienų nuo vaiko gimimo, būdavo sukviečiami giminės, kurie aukodavo gyvybingumo ir augimo davėjoms nimfoms, taip pat Apolonui, Artemidei ir kitiems dievams. Tuomet vaikui

būdavo suteikiamas vardas. Atėnuose kūdikis būdavo apnešamas aplink namų aukurą, parodant, kad jis priimamas į šeimą. Ši šventė vadinosi amfidromijomis.

671. *O tėve Dzeuse, nuo nelaimių mus apgink!* – Dzeusas turėjo daug funkcijų: jis saugojo priesaikas, globojo svetimšalius ir bėglius, apgindavo nuo nelaimių ir t.t. Įvairias jo veiklos sritis atspindi daugybė Dzeuso epitetų. Šioje eilutėje originale panaudoti du Dzeuso epitetai: *Patrōos* (tėviškas, globojantis tėvus) ir *Tropaios* (nuvejantis nelaimes). Plg. Eur. *Heracl.* 867, S. *Ant.* 143, S. *Tr.* 303.

688. *Susivarysiu durklą tuoj į kepenis* – Antikoje kepenys buvo laikomos svarbiausiu gyvybės ir jausmų organu (Hom. *Od.* 22. 83; P. *P.* 4. 213; Theoc. 11. 16).

699. *Mums byloja senieji gandai* – Euripidas užsimena apie Pelopo vaikų Atrėjo ir Tiesto kovą dėl Mikėnų sosto. Atrėjo bandoje avis atsivedė auksavilnę avelę. Žyniai išaiškino, kad dievai, atsiuntę ją Atrėjui, parodė jam savo prielankumą ir todėl jis turi būti Mikėnų valdovu. Tačiau Tiestas, suviliojęs Atrėjo žmoną Aeropę ir susilaukęs jos pagalbos, suspėjo avelę pavogti ir užgrobti Mikėnų valdžią. Pasipiktinęs Tiesto poelgiu, Dzeusas pakeitė saulės tekėjimo kryptį: ji ėmusi tekėti iš Vakarų, o leistis į Rytus. Išsigandę žmonės atidavė Mikėnų sostą Atrėjui, o Tiestas buvo išvarytas iš miesto (Apoll. *Epit.* 2. 10). Mitas apie Atrėjo bei Tiesto nesantaiką bei kovą dėl valdžios minimas Euripido tragedijoje *Orestas* (Eur. *Or.* 994 sqq.).

700-702. *Kad kadais dailiu lumzdeliu / Ėmęs groti Panas, laukų / Šeimininkas* – pasak mito, Panas išrado pučiamąjį instrumentą lumzdelį (siringę) ir juo taip puikiai grojo, kad visada nugalėdavo grojimo varžybose (Theoc. 1. 3; Ov. *Met.* 1. 690-712).

734. *Amono šalis* – Egiptas ir Libija, kur buvo garbinamas dievas Amonas.

746. *Brolių šlovingū* – t. y. Dioskūrų.

781-782. *Aukot / Mes Olimpiečiui prie Alfėjo einame* – kalbama apie vieną iš žymiausių Dzeuso kulto vietų – Olimpiją, įsikūrusią Peloponeso šiaurės vakaruose Alfėjo upės slėnyje. Ten nuo 776 m. pr. Kr. kas ketveri metai vykdavo Dzeusui skirtos Olimpinės žaidynės, kuriose dalyvaudavo graikai iš visų Heladės sričių. *Olimpietis* – Olimpo kalno valdovas Dzeusas.

798. Prasideda gyvulio aukojimo scena, išsamiai aprašyta ir Homero epe (*Od.* 3. 430-463). Prieš aukojimą žmonės apsiprausdavo, pasipuošdavo vainikais. Aukojamas gyvulys būdavo apibarstomas miežiais, papuošiamas kaspinais, apvainikuojamas. Aukojimo dalyviai aplink aukurą iš kairės į dešinę apnešdavo krepšį su aukojimui reikalingais daiktais (miežiais, vainikais, peiliais) (Eur. *HF.* 926, *IA.* 1472, 1568-1569). Būdavo paruošiamas indas su vandeniu, kuriame aukotojas panardindavo pliauską, paėmęs ją iš degančio aukuro; paskui tuo vandeniu būdavo apšlakstomas aukuras, aukojamas gyvulys ir aukojimo dalyviai (Eur. *HF.* 928-929; Ar. *Pax.* 959-960; *Lys.* 1129-1130). Gyvulys būdavo apibarstomas miežiais, iš jo kailio iškerpiamas kuokštas plaukų ir įmetamas į ugnį; po to aukotojas prašydavo dievų priimti auką. Papjovus gyvulį, dalis mėsos būdavo paaukojama dievams ir sudeginama, o likusią išsikėpdavo ir suvalgydavo aukojimo dalyviai.

803-804. *Miežius paėmęs sugulovas motinos / Pradėjo bert į ugnį juos* – aukojant miežiai būdavo beriami ne tik į ugnį, jais būdavo apibarstomos ir aukojamų gyvulių galvos (Hom. *Il.* 1.449; *Od.* 3. 446; 12. 358 sqq.).

813-814. *Nudūrė veršį, ant pečių vergams / Pakeltą* – smulkūs, nedideli aukojami gyvuliai būdavo nudobiami pakėlus juos ant pečių.

819. *Dorėnų peilį* – aštrių dorėnišku peiliu būdavo pjaustoma paaukoto gyvulio mėsa.

825. *Nei gali raitelis diaulus du įveikt* – diaulas (maždaug 360 metrų) buvo dvigubas stadijas, kurį sportininkai bėgdavo stadione. Ši rungtis buvo įtraukta į Olimpines žaidynes (P. *O.* 13. 37). Hipodrome raiteliai lenktyniaudavo, jodami dvigubai ilgesnį dviejų diaulų (maždaug 640 metrų) atstumą.

827-828. *Bet skilties kepenų / Nebuvo ten* – buvo pranašaujama iš papjauto gyvulio kepenų spalvos, formos, konsistencijos (plg. A. Pr. 493-495; Plu. Alex. 73).

856. *Tau ne Gorgonės galvą parneša* – aliuzija į mitą apie Persėją, nukirtusį Gorgonės Medūzos galvą.

862-863. *Ši pergalė brolio vertesnė už tą, / Kuri prie Alfėjo yra pasiekta* – vertesnė už pergalę, pasiektą Olimpinėse žaidynėse.

866. *O saulės keturkinki!* – pasak mitų, Saulės dievas Helijas rytą pakyla keturkinkiu vežimu iš Okeano upės į dangų rytuose, o diena baigiantis vėl nusileidžia į Okeaną vakaruose.

896. *Gali išmesti jį žvėrimis* – senovės Graikijoje palaidoti mirusiuosius buvo būtina, tai buvo nerašytas šalies įstatymas (Eur. Suppl. 526), šventa gyvųjų pareiga (plg. mitą apie Oidipo dukrą Antigoną, nepaklausiusią dėdės Kreonto įsakymo ir slapčia palaidojusią brolių Polineiką). *Odisėjoje* Nestoras pareiškia, kad jei Menelajas būtų grįžęs laiku namo, būtų atidavęs Aigisto kūną sudraskyti šunims ir paukščiams (Hom. Od. 3. 256 sqq.). Motiną bei jos sugyventinį nužudęs Orestas ne toks rūstus: jis surengia jiems šermenis (Hom. Od. 309-310).

902. *Pažemint mirusį – tai gėdą užsitraukt* – graikai nedžiūgavo ir neniekindavo žuvusių priešų palaikų (Hom. Od. 22. 412). Herodotas pažymi, kad spartietis karo vadas Pausanijas atsisakė prikalti prie stulpo perso Mardonijo lavoną, pareiškęs, kad „tai labiau tinka daryti barbarams nei helėnams“ (Htd. 9. 79).

907-908. *Kokias dabar kančias tau išsakyti pirmiau, / Kokias per vidurį ir pabaigoj kalbos* – panašiai savo kalbą pradeda Odisėjas (Hom. Od. 9. 14) Plg. taip pat Teognido (Thgn. 3) bei Teokrito (Theoc. 17. 3-4) kūrinių pradžios eilutes.

917. *Pats nekariavai* – Aigisto bailumą, nedalyvavimą Trojos žygyje pažymi ir kiti autoriai (Hom. Od. 3. 263-264, S. El. 301-302).

947. *Valdovų rūmuos įsikūręs didžiavais* – Homeras pateikia kiek kitokią versiją: suviliojęs Klitaimnestrą, Aigistas su ja apsigyvena ne Agamemnono, bet savo paties namuose (Hom. Od. 3. 272).

950. *Arėju užimti* – t.y. jie kariauja.

963. *Ar ne padėt Aigistui skuba šie kariai* – Elektrai atrodo, kad ji tolumoje mato mikėniečių pulką, sužinojusį apie Oresto atvykimą ir skubantį į pagalbą Aigistui.

971. *O Foibe! Tai kvailystė tavo ištarmė!* – Orestas prisimena, kad jam nužudyti motiną paliepė Apolono orakulas Delfuose (plg. 87 eil. paaiškinimą).

980. *Sėdėjusios ant šventojo trikojo* – Delfuose pranašė Pitija pranašaudavo sėdėdama ant trikojo (puodo su trimis kojomis), pastatyto prie žemėje žiojėjusio plyšio. Besiveržiantys pro plyšį dūmai apsvaigindavo Pitiją ir ji apsvaigusi skelbdavo pranašystes.

991-993. *Dioskūrų, kurie įsikūrę aukštai / Ugningam danguj, tarp daugybės žvaigždžių / Jie gelbėja jūroje žmones* – vienas iš Dioskūrų Polideukas buvo Dzeuso sūnus, o kitas, Kastoras, – mirtingojo Tindarėjo vaikas (P. N. 10. 80). Po mirties jie nenorėjo išsiskirti ir buvo abu paimti į dangų ir paversti Dvynių žvaigždynu (Eur. Hel. 139-140). Antikoje jūreiviai, išplaukę į jūrą, orientuodavosi pagal žvaigždynus, todėl buvo manoma, kad šviesdami danguje Kastoras ir Polideukas gelbsti paklydusius bei skęstančius laivus (h. Hom. 33. 7).

994. *Tave aš gerbiu lyg dievus* – choro žodžiuose juntama ironiška panieka Klitaimnestrai.

1003. *Jos man lyg atlygis, kad dukrą praradau* – kalbama apie Ifigeniją.

1011-1012. *Tai vis dėl tavo tėvo pinklių artimiems / Žmonėms, kurie mažiausiai buvo to verti* – Agamemnonas klausta atsiviliojo Ifigeniją į Aulidę (žr. eil. 1022), apgaudamas ir dukrą, ir žmoną.

1020-1021. *O tavo tėvas dukrą Ifigeniją / Išsivežė Aulidėn* – įvairiuose kūriniuose Euripidas skirtingai vaizduoja Ifigenijos kelionę į Aulidę. Tragedijoje *Ifigenija Tauridėje* mergina atkeliauja į Aulidę viena (Eur. *IT.* 24-25); *Ifigenijoje Aulidėje* ją palydi motina (Eur. *IA.* 454-459), tapdama Ifigenijos išgyvenimų ir tėvo beširdiškumo liudininke.

1018-1019. *Man tėvas Tindarėjas leido ištektėt / Ne tam, kad mirčiau aš pati arba vaikai* – šioje tragedijoje neužsimenama apie versiją, kad Agamemnonas vedė Klitaimnestrą, nužudęs jos pirmąjį vyrą Tantalą ir judviejų sūnelį (Apollod. *Epit.* 2. 16). Šia mito versija Euripidas remiasi tragedijoje *Ifigenija Aulidėje* (Eur. *IA.* 1148-1156).

1022-23. *Kad ves Achilles ją, tačiau ant aukuro / Pastatė ir jos skruostą perrėžė peiliu* – apie įvykius Aulidėje, kaip buvo ruošiamasi paaukoti Ifigeniją ir kaip aukojimo metu Artemidė ją pakeitė stirna, pasakojama Euripido tragedijoje *Ifigenija Aulidėje* (Eur. *IA.* 875 sqq.). Tolesnis Ifigenijos gyvenimas tolimajame taurų krašte, kur ją nugabeno Artemidė, ir susitikimas su broliu Orestu vaizduojamas Euripido tragedijoje *Ifigenija Tauridėje*.

1024-1025. *Jei tėvas būtų gelbėjęs gimtus namus, / Kitus vaikus ar miestą* – užuomina apie mitinį Atėnų valdovą Erehtėją, kuris per karą su Eleusinu paprašė dievų pagalbos ir už tai paaukojo savo dukterį (Eur. *Ion.* 277-282). Šis mitas buvo papasakotas neišlikusioje Euripido tragedijoje *Erehtėjas*.

1027-1028. *Dabar, kad buvo Helena ištvirkusi / Ir vyras išdavikės pats nenubaudė* – panašiai ir Sofoklio Klitaimnestra, prisiminusi sesers paklydimus, pareiškia, kad Agamemnonas turėjo paaukoti ne Ifigeniją, bet Menelajo ir Helenos vaikus, kadangi karas kilo dėl jų motinos kaltės (S. *El.* 539-541).

1029. *Dėl šito tėvas dukrą nugalabijo* – pasak mažiau paplitusios mito versijos, Ifigenija buvo ne Agamemnono ir Klitaimnestros, bet Helenos dukra. Helena, dar paauglė, buvo išprievartauta Tesėjo, kuris ją pagrobė ir išsivežė į Atiką. Heleną išlaisvino ir atgal į Spartą sugrąžino broliai Dioskūrai (Apollod. 3. 10. 7). Dioskūrų žygį į Atikos miestą Afidną mini Herodotas (Hdt. 9. 73). Ši mito versija buvo populiari Arge (Paus. 2. 22. 7), ja savo kūriniuose rėmėsi VII-VI a. pr. Kr. poetas Stesichoras. Spartos poetas Alkmanas buvo sukūręs *Himną Dioskūrams*, pasakojantį, kaip Dioskūrai, norėdami išvaduoti seserį Heleną, suruošė karo žygį į Atėnus. Nuo Tesėjo Helena pagimdė dukrą, kurią pavadino Ifigenija (t.y. *gimusioji per jėgą*). Šią nesantuokinę Helenos dukrą įsivaikino sesuo Klitaimnestra, kuri tuo metu jau buvo ištekėjusi už Agamemnono. Tokia Ifigenijos kilmė galėtų paaiškinti Agamemnono beširdiškumą: nebūdamas tikras tėvas jis lengva širdimi paaukoja į dukrą.

1032. *Bet grįžo jis su mergina pamišusia* – grįždamas iš karo Agamemnonas parsigabeno belaisvę – Trojos karaliaus Priamo dukrą Kasandrą. Nors Kasandra mokėjo pranašauti, bet ja niekas netikėjo, o jos pranašystės buvo laikomos pamišėlės kliedesiais. Ji taip pat žuvo nuo Aigisto ir Klitaimnestros rankų (A. A. 1256-1263, 1438-1447). Homeras nurodo, kad Kasandrą pasmaugė Klitaimnestra (Hom. *Od.* 11. 421-423).

1037-1038. *Nori ir žmona / Pamėgdžiot vyrą ir meilužį įsigyt* – Klitaimnestra bando pateisinti savo neištikimybę vyro neištikimybę, neprisimindama, kad ji susidėjo su Aigistu dar prieš Agamemnono sugrįžimą.

1064. *Nevertos Kastoro* – pasak Homero, gėdydamiesi sesers Helenos poelgio Dioskūrai nedalyvavo Trojos žygyje (Hom. *Il.* 3. 236-242). Euripido *Helenoje* užsimenama, kad Dioskūrai iš gėdos dėl sesers poelgio nusizudė (Eur. *Hel.* 142). Apie tai, kad Helena užtraukė Kastorui didžiulę nešlovę, kalbama ir Euripido tragedijoje *Trojietės* (Eur. *Tr.* 132-133).

1065. *Ana pražuvo, savo noru pagrobta* – Homero epe Helenos poelgis nesusilaukia rūstaus pasmerkimo, netgi bandomas pateisinti (*Il.* 3. 164: „Kaltė čia dievų nemirtingų“). Heleną teisina Gorgijas, Sapfo ir kiti autoriai, bet kaltina Alkajas. Euripidas smerkia Heleną tragedijose *Andromachė*, *Orestas*, bet *Helenoje* bando ją išteisinti (žr. 1280-1281eil. paaiškinimus). Stesichoro poemoje *Helena* dėl šios herojės likimo apkaltinamas tėvas Tindarėjas, kartą pamiršęs paaukoti Afroditei, kuri atkeršija jo dukrai (fr.223 PMG).

1070-1071. *Vos vyras išvažiavo iš namų, ėmei / Geltonas garbanas prieš veidrodį kedent* – Homero epe Klitaimnestra, išvykus vyrui, iš pradžių bandė atsispirti Aigisto vilionėms, „nes lenkė širdis ją į gera“ (Hom. *Od.* 3. 265-266). Agamemnonas, tarsi nujausdamas bloga, palio namuose dainių, kurį įprašė „žiūrėt ir saugot jo pačią“ (Hom. *Od.* 3. 268).

1088-1089. *Kodėl gimtų namų / Mums neatidavei* – Agamemnono turtus turėjo paveldėti jo vaikai, tačiau tėvo palikimu naudojosi ne Elektra ir Orestas, bet Klitaimnestra su Aigistu (A. A. 1638-1639). Elektra nuolat pabrėžia šią socialinę neteisybę (plg. A. Ch. 135-136 ir kt.).

1106. *Nesidžiaugiu, dukrel, dėl to, ką padariau* – priešingus jausmus išgyvena Sofoklio Klitaimnestra, kuri ne tik neatgailauja nužudžiusi vyrą (S. *El.* 549-550), bet didžiuojasi savo poelgiu ir, minėdama vyro žūties metines, rengia linksmas puotas (S. *El.* 277 sqq.).

1126. *Praėjus dešimčiai dienų po gimdymo* – žr. 654 eil. paaiškinimus.

1158. *Tarp sienų Kiklojų* – gynybinės Mikėnų sienos buvo suręstos iš tokių didžiulių akmenų, kad Antikoje buvo manoma, jog sunešti tuos akmenis pajėgė tik milžinai Kiklopai (Paus. 2. 16.3). Kiklopinėmis buvo vadinamos ir kito Argolidės miesto – Tirinto – sienos.

1176-1177. *Nebuvo ir nėra labiau apverktinų / Namų, negu namai Tantalo atžalų!* – Atreidų namų prakeikimas dažnai traktuojamas kaip atpildas už jų protėvio Tantalo (Eur. *IT.* 386-388, P. *O.* 1. 54 sqq.), senelio Pelopo (Eur. *IT.* 189-202, Eur. *Or.* 990, 1548, S. *El.* 504-515) bei jo sūnaus Atrėjo padarytus nusikaltimus Norėdamas patikrinti, ar dievai viską žino, Tantalas nužudė sūnų Pelopą ir jo mėsa pavaišino dievus. Dievų atgaivintas Pelopas atvyko į Elidę ir, siekdamas tos srities valdovo Oinomajo dukters Hipodamėjos rankos, apgavo ir nužudė jo važnyčiotoją Mirtilą, o šis mirdamas prakeikė Pelopą ir jo palikuonis. Pelopo sūnus Atrėjas, keršydamas broliui Tiestui už žmonos Aeropės suviliojimą, nužudė jo vaikus ir, išviręs kūnus, mėsa pavaišino tėvą.

1207. *Apnuogino krūtinę savo* – panašiai žudoma Klitaimnestros apnuogina savo krūtinę ir kitose antikinėse tragedijose - Aischilo *Choeforose* (eil. 896) bei Euripido *Oreste* (eil. 527).

1214. *Ranka palietus mano smakrą* – ko nors maldaudamas kito žmogaus, prašantysis viena ranka apkabindavo jo kelius, o kita paliesdavo smakrą (Hom. *Il.* 1. 500-501, Eur. *Med.* 65).

1234. *Daimonas* – būtybė, užimanti tarpinę vietą tarp dievų ir žmonių, dažniausiai lemianti nesėkmes ir nelaimes. Kartais daimonas – dievų sinonimas. Plačiau šio žodžio reikšmę aiškina Platonas *Puotoje* (Pl. *Smp.* 202e). Žr. išsamius V. Ališausko komentarus (Platonas. *Puota.* Vilnius: Aidai, 2000).

1246. *Protingas neprotingai paliepė* – Apolonas kritikuojamas taip pat 971 bei 1302 eilutėse (plg. Eur. *Andr.* 1161-1165).

1248. *Ką Moiros tau ir Dzeusas nulėmė* – paprastai minimos trys Moiros (Hes. *Th.* 904-906): Lachesė (skirianti lemtį), Kloto (verpiančioji), Atropė (nepermaldaujamoji).

Pirmoji dar prieš žmogui gimstant paskiria jo lemtį, antroji verpia žmogaus gyvenimo siūlą, o trečioji, atėjus laikui, jį nukerpa.

1249. *Piladui duok į žmonas savo seserį* – apie Elektros ir Pilado santuoką kalbama ir tragedijoje *Ifigenija Tauridėje* (Eur. *IF.* 695-696, 915).

1252. Čia Kērės sutapatinamos su keršto deivėmis Erinijomis, baudžiančiomis už įvairius nusikaltimus, o ypač už giminių nužudymą. Hesiodo epe Kērės – piktosios nakties deivės, Nakties dukros (Hes. *Th.* 211, 217). Kērės ir Erinijos dažnai įsivaizduojamos kaip šunys (eil. 1344, taip pat Eur. *IT.* 286-287; A. *Ch.* 924, S. *El.* 1388), kruvinais nasrais. Mūšio lauke jos stengiasi pagrobtį sužeistuosius, tampo lavonus (Hom. *Il.* 28. 535-538; Ps.-Hes. *Sc.* 249 sqq.).

1254-1255. *Nuvykęs į Atėnus, šventą statulą / Paladės apkabinki* – matyt, kalbama apie pačia švenčiausia laikytą iš alyvmedžio išskaptuotą Atėnės Poliadės (Miesto globėjos) statulą, stovėjusią Atėnų Akropolyje. Atėniečiai tikėjo, kad ši statula atsiųsta dievų, nes ji nukritusi iš dangaus. Per Panatėnų šventę Atėnės Poliadės statulai būdavo atnešama visų atėniečių dovana – mergaičių austas peplai. Aischilo *Eumenidėse* Apolonas irgi liepia Orestui apkabinti senovinę Paladės statulą (A. *Eu.* 79-80).

1255-1256. *Kērės išsigąs / Gyvačių* – Partenono viduje stovėjusi Atėnės Partenos (Mergelės) statula kaire ranka buvo nusitvėrusi skydą, kurio apačioje raitėsi gyvatė (Paus. I. 24. 7). Gyvatės buvo vaizduojamos ir šios statulos aigidėje (krūtinšarvyje).

1258. *Tenai yra kalva Arėjo* – Areopagas (Arėjo kalva) į vakarus nuo Atėnų Akropolio. Kalva pavadinta karo dievo vardu, nes, pasak mito, pirmasis ant jos buvo teisiamas Arėjas (Paus. I. 28. 6; Eur. *IT.* 943 sqq., Eur. *Or.* 1648-1652. Ant šitos nedidelės kalvelės posėdžiaudavo aristokratų teismas.

1260-1262. *Kai pats Arėjas žiaurų Halirrotiją, / Galingo jūros dievo sūnų, užmušė / Už tai, kad šis jo dukterį išniekino* – Arėjas nukovė Poseidono sūnų Halirrotiją už tai, kad šis išprievartavo jo ir Aglauros dukterį Alkipę (Paus. I. 21. 7).

1269. *Yra balsų po lygiai, tą išteisinti* – Arėją teisusių dvylikos Olimpo dievų balsai pasidalijo per pusę, ir Arėjas buvo išteisintas. Atėnų teismuose ir vėliau buvo prisilaikoma šios nuostatos: teisiąjį išteisinti, esant lygiam balsų skaičiui.

1271-1272. *Prie kalno žemei prasivėrus, jos prasmegs. / Toj vietoje paskui bus pranašaujama* – Aischilo tragedijos *Eumenidės* pabaigoje pasakojama, kaip Erinijos, susitakiusios su Oresto išteisinimu, virsta geranorėmis teisingumo globėjomis Eumenidėmis ir prasmenga netoli Areopago esančioje oloje, kur vėliau buvo įkurtas orakulas. Pausanijas mini ten stovėjusią Erinijų šventyklą (Paus. I. 28. 6).

1273. *Tau reikia įsikurt Arkadijoj* – vidurinėje Peloponeso dalyje Arkadijoje buvo vietų, susijusių su Oresto vardu, pvz., buvo manoma, kad Tegėjoje rastas Oresto kapas (Hdt. 1.67-68).

1274. *Kur Likajo šventykla* – Arkadijoje ant Likajo kalno stovėjo didelė Dzeuso Likajo šventykla. Ją mini Pausanijas (8. 28. 6) ir Strabonas (8. 388).

1275. *Šis miestas pavadintas bus tavu vardu* – netoli Likajo kalno stovėjo Oresto įkurtas miestas – Orestėjas (plg. Eur. *Or.* 1643-1645). Šį miestą mini Tukididas (5.64.3).

1278-1279. *Menelajas, ką tik Nauplijon / Iš karo grįžęs* – kad Menelajas grįžo iš Trojos karo tuomet, kai jau suaugęs Orestas buvo spėjęs atkeršyti už tėvo mirtį, tvirtinama ir Euripido tragedijoje *Orestas* (369-374, 471-473). Homeras nurodo, kad, kai Agamemnonas žuvo nuo Aigisto rankos, Menelajas dar tebeplaukė iš Trojos (Hom. *Od.* 3. 301 sqq.), o grįžo namo Klitaimnestros ir Aigisto šermenų dieną (Hom. *Od.* 3. 311). Būdamas namie, Menelajas pats būtų privalėjęs atkeršyti už brolių.

1280-1281. *Ji buvo pas Protėją, Egipte ilgai / Viešėjo, niekada nebuvo Frigijoje* – Euripidas išdėsto mito versiją, kad Paris į Troją nusivežė ne pačią Heleną, o jos šmėklą; Helena tuo metu viešėjusi Egipte pas karalių Protėją. Panašią istoriją pasakoja ir Herodotas (Hdt. 2. 113-120). Versija, jog Trojoje buvusi tik Helenos šmėkla, minima Hesiodo fragmente (fr. 266). Išliko padavimas, kad VII a. pr. Kr. poetas Stesichoras parašęs giesmę apie Heleną, kurioje ją pavaizdavęs kaip nedorą moterį ir neištikimą žmoną. Tuomet atsikeršydami dievai apakinę poetą. Regėjimą jis atgavęs tik tada, kai sukūrė Heleną išteisinančią giesmę *Palinodiją*. Joje buvo tvirtinama, kad pati Helena niekada nepalikusi savo namų ir neplaukusi į Troją, o Trojoje buvusi tik jos šmėkla (Plat. *Phdr.* 243a; *Resp.* 586c; Isocr. *Hel.* 64, Suda, s.v. Stesichoras). Išliko keletas *Palinodijos* eilučių (fr. 192 PMG). Versija apie tai, kad Helena nuvyko į ne Troją, o į Egiptą, išdėstyta Euripido tragedijoje *Helena*, pastatytoje 412 m. pr. Kr. Peloponeso karo metu. Manoma, kad dramaturgas pasirinko šį prospartietišką mito variantą, norėdamas įsiteikti Spartai ir sutaikyti abi kariaujančias puses.

1283. *Kad kiltų karas tarp žmonių* – pasak gana retai minimo mito, Dzeusas, norėdamas sumažinti žmonių skaičių žemėje, sumanė sukelti Trojos karą (Eur. *Hel.* 38-40, *Or.* 1639-1642).

1286. *Iš šios srities achajų* – Achaja buvo vadinamos dvi sritys: šiaurinė Peloponeso dalis bei pietų Tesalijos dalis. Čia achajų sritis reiškia Peloponesą.

1288. *Keliauk dabar pro Istmo žemę pėsčiomis* – Istmas – Korinto sąsmauka. 19 a. pabaigoje per šią sąsmauką, jungusią Peloponesą ir centrinę Graikijos dalį, buvo iškastas kanalas. Kanalas pavadintas Korinto kanalu, nes netoli sąsmaukos stovėjo Korinto miestas.

1289. *Ir ant garbios Kekropijos kalvos* – ant Atėnų Akropolio. Pirmasis Atėnų įkūrėjas buvo pusiau žmogus pusiau gyvatė Kekropas. Jo valdomas kraštas buvo vadinamas Kekropija (Apollod. 3. 14.1). Pasak mito, Kekropas buvo palaidotas Akropolyje pietinėje Erechtejono šventyklos dalyje.

1307. *Ir bendrą abiems prakeikimą* – žr. 1176 eil. paaiškinimą.

1345. *Gyvatės – jų rankos* – paprastai buvo įsivaizduojama, kad gyvatės plaikstosi ne Kėrių ir Gorgonių rankose, bet jų plaukuose (A. *Ch.* 1049-1050; Paus. 1. 28.6).

1347-1348. *Skubėsim mes gelbėt daugybės laivų / Sicilijos jūron* – užuomina apie Sicilijos žygį, kurį Atėnų politikai suruošė 415 m. pr. Kr. Žygis klostėsi nesėkmingai, todėl 413 m. pr. Kr. pavasarį atėniečiai pasiuntė pagalbą žygyje dalyvaujantiems graikams. Tų pačių metų liepą ji pasiekė Sicilijos krantus (Th. 7. 20.).

Vardų bei pavadinimų rodyklė

- Achilas* – Ftijos valdovo Pelėjo ir nereidės Tetidės sūnus, narsiausias graikų karys Trojos kare. 1022
- Agamemnonas* – Atrėjo sūnus, Menelajo brolis, Mikėnų valdovas, vyriausiasis graikų kariuomenės vadas Trojos kare. 3, 14, 33, 41, 115, 167, 187, 323, 391, 440, 488, 571, 763, 832, 1079, 1238
- Aigistas* – Atrėjo brolio Tiesto sūnus, Agamemnono pusbrolis. 10, 13, 16, 24, 31, 39, 42, 58, 62, 85, 124, 164, 266, 526, 613, 616, 621, 665, 685, 763, 783, 811, 827, 830, 839, 841, 842, 857, 884, 893, 906, 984, 1081, 1276, 1278
- Alfėjas* – Elidės upė, ištekanči iš Peloponeso kalnų ir įtekanti į Jonijos jūrą 782, 863, 1274
- Amonas* – senovės Egipto Saulės, oro ir derliaus dievas. 734
- Apolonas* – šviesos dievas, Dzeuso ir Leto sūnus, Artemidės brolis dvynys, muzikos, poezijos ir visų menų globėjas. 221, 972
- Arėjas* – Dzeuso ir Heros sūnus, karo dievas. 950, 1258, 1260
- Argas* – miestas Argolidėje (šiaurės rytų Peloponesas). 1, 6, 48, 88, 139, 380, 517, 601, 641, 703, 713, 1242, 1250, 1277, 1313
- Arkadija* – kalnuota, miškais apaugusi vidurinė Peloponeso sritis. 1273
- Atėnai* – dievės Atėnės globojamas miestas Atikos pusiasalyje. 1254, 1343
- Atrėdai* – Mikėnų valdovo Atrėjo sūnūs Agamemnonas ir Menelajas. 451, 712
- Atrėjas* – Pelopo ir Hipodamėjos sūnus, Tantalo anūkas, Agamemnono ir Menelajo tėvas, Mikėnų valdovas. 720
- Aulidė* – Bojotijos uostas. 1021
- Dardānas* – Dzeuso ir Atlanto dukters Elektros sūnus, mitinis trojėnų protėvis. 5
- Dionisas* – Dzeuso ir Semelės sūnus, vyno ir vynuogininkystės dievas. 497
- Dioskūrai* – Spartos valdovų sūnūs dvyniai Kastoras ir Polideukas 991, 1239
- Dzeusas* – vyriausiasis graikų dievas, dangaus, griaustinio ir žaibų valdovas, titanų Krono ir Rėjos sūnus. 137, 671, 728, 748, 1177, 1248, 1282, 1292
- Elektrà* – 15, 19, 25, 34, 100, 119, 339, 401, 553, 563, 750, 890, 1341
- Eubōja* – sala prie rytinių Graikijos krantų. 442
- Fòibas* – Apolono epitetas, reiškias „šviesusis, spindis šviesa“. 221, 971, 1190, 1245, 1297, 1302, 1303
- Fokidė* – Vidurinės Graikijos sritis šiauriniame Korinto įlankos krante. 18, 1286
- Frīgija* – Mažosios Azijos sritis. 1000, 1281
- Ftija* – mirmidonų genties miestas Tesalijos pietryčiuose. 837
- Gorgonė* – pabaisa, nuo kurios žvilgsnio visi suakmenėdavo, dar vadinama Medūza. 460, 856
- Hādas* – požeminis mirusiųjų pasaulis. 122, 142, 662, 1145
- Haliròtijas* – Poseidono ir nimfos Euritės sūnus. 1260
- Hefáistas* – Dzeuso ir Heros sūnus, ugnies ir kalvystės dievas. 444
- Hèktoras* – Priamo ir Hekabės sūnus, narsiausias trojėnų karys, įveikęs Ajantą ir nukovęs Patroklą, pats kritęs nuo Achilo rankos. 468
- Helādė* – Graikija. 450, 1193
- Helenà* – Dzeuso ir Spartos valdovo Tindarėjo žmonos Ledos dukra, Kastoro, Polideuko ir Klitaimnestros sesuo, Menelajo žmona. 214, 1027, 1062, 1083, 1279
- Herà* – santuoką globojanti deivė, Dzeuso sesuo ir žmona. 174, 674
- Hèrmis* – Dzeuso ir kalnų nimfos Majos sūnus, keliautojų, pirklių, vagių dievas, dievų pasiuntinys. 461
- Hijādės* – žvaigždynas (liet. Jaučio žvaigždynas). 467

- Ifigènija* – Agamemnono ir Klitaimnestros dukra, tėvo paaukota Artemidei. 1020
- Iliònas* – senasis Trojos pavadinimas. 4, 1282
- Ināchas* – į Argo įlanką įtekanti Argolidės upė. 1
- Īstmas* – sąsmauka, jungusi Peloponeso pusiasalį su Vidurine Graikija ir skyrusi Egėjo bei Jonijos jūras. 1288
- Kāstoras* – Spartos valdovo Tindarėjo ir jo žmonos Ledos sūnus, Klitaimnestros ir Helenos brolis, Polideuko brolis dvynys, vienas iš Dioskūrų. 312, 1064, 1240
- Kekròpija* – 1289
- Kērēs* – keršto deivės. 1252, 1255, 1270, 1300, 1343
- Kiklòpai* – milžinai su viena akimi kaktoje, Urano ir Gajos sūnūs. 1158
- Kiprìdè* – Afroditės, gimusios iš jūros putas Kipro salos pakrantėje, epitetas. 44
- Klitaimnestrà* – Spartos valdovų Tindarėjo ir Ledos dukra, Agamemnono žmona, Oresto ir Elektros motina. 9, 116, 651
- Likājas* – Arkadijos kalnas. 1274
- Loksijas* – Apolono epitetas. 399, 1266
- Majà* – Hermio motina, kalnų nimfa. 464
- Menelājas* – Mikėnų valdovo Atrėjo ir Aeropės sūnus, Agamemnono brolis, Helenos vyras. 1041, 1278
- Mikėnai* – vienas iš seniausių Graikijos polių, įkurtas Argolidėje, Agamemnono sostinė. 35, 674
- Mòiros* – likimo deivės, Dzeuso ir Temidės dukros. 1248
- Mūzos* – poezijos, meno bei mokslų deivės. 715, 875
- Náuplija* – Argolidės uostas, iš kurio Agamemnonas išplaukė į Trojos karą. 452, 1278
- Nereidēs* – jūrų nimfos, jūrų dievo Nerėjo dukterys. 434, 443
- Nimfos* – žemesniosios gamtos dievybės, gyvenančios miškuose, vandenyse, kalnuose, pievose, medžiuose, jūroje ir kt. 625, 785, 805, 1135
- Orēstas* – Agamemnono ir Klitaimnestros sūnus, Elektros brolis. 15, 16, 34, 47, 63, 84, 260, 274, 282, 303, 330, 347, 365, 416, 505, 540, 571, 762, 781, 793, 808, 834, 846, 847, 850, 854, 880, 1042, 1091
- Osà* – Tesalijos kalnas. 446
- Palādè* – Atėnės epitetas. 1255, 1320
- Pānas* – pusiau ožys, pusiau žmogus, miškų, laukų ir bandų dievas, medžiotojų ir piemenų globėjas. 700
- Peirēnè* – prie Korinto tekėjęs upelis. 474
- Pelijas* – Tesalijos kalnas. 445
- Persējas* – Dzeuso ir Argo valdovo Akrisijo dukters Danajės sūnus, nukirtęs gorgonei Medūsai galvą. 459
- Pilādas* – Fokidės valdovo Strofijo sūnus, Oresto vaikystės draugas ir bendražygis. 83, 111, 821, 846, 886, 1249, 1284, 1340
- Plejādēs* – žvaigždynas (liet. Sietyno žvaigždynas). 466
- Polideūkas* – Dzeuso ir Ledos sūnus, vienas iš Dioskūrų. 1240
- Priāmas* – paskutinysis Trojos valdovas. 4
- Protējas* – mitinis Egipto karalius. 1280
- Sicilija* – Viduržemio jūros dalis prie Sicilijos salos. 1347
- Simoēntas* – upė prie Trojos, Skamandro intakas. 441
- Stròfijas* – Krisos, netoli Delfų buvusio Fokidės miesto, karalius, Agamemnono sesers Anaksibijos vyras, Pilado tėvas. 18, 886
- Tanājas* – Peloponeso upė, skyrusi Argo ir Spartos sritis. 410

Tantālas – *Tantalas* – Dzeuso sūnus, Pelopo tēvas, Frigijos Sipilo miesto karalius. 11, 1176

Tesālija – sritis Graikijos šiaurės rytuose, garsėjusi puikiais žirgais. 781

Tetidē – nereidē, Pelėjo žmona, Achilo motina. 439, 451, 454

Tiēstas – Pelopo ir Hipodamējos sūnus. Atrējo brolis, Aigisto tēvas. 10, 718, 774

Tindarējas – Spartos valdovas, Ledos vyras, Kastoro ir Klitaimnestros tēvas, Polideuko ir Helenos patēvis. 117, 989, 1018

Tindaridē – Tindarējo dukra (Klitaimnestra arba Helena). 13, 60, 480, 806

Trōja – miestas Mažosios Azijos šiaurės vakaruose. 3, 8, 14, 162, 188, 433, 441, 452, 881, 1001, 1077

Sutrumpinimų sąrašas

- A. – Aischilas. Aischilo tragedijos:
A. – Agamemnonas
Ch. – Choeforos
Eu. – Eumenidės
Pr. – Prikaltas Prometėjas
- Ar. – Aristofanas. Aristofano komedijos:
Av. – Paukščiai
Lys. – Lisistratė
Pax – Taika
Ra. – Varlės
- AP – Palatino antologija
- Apollod. – Apolodoras
- Eur. – Euripidas. Euripido tragedijos:
Alc. – Alkestidė
Andr. – Andromachė
Ba. – Bakchantės
El. – Elektra
Hec. – Hekabė
Hel. – Helena
Heracl. – Heraklidai
HF – Pamišęs Heraklis
IA – Ifigenija Aulidėje
IT – Ifigenija Tauridėje
Ion. – Ionas
Med. – Medėja
Or. – Orestas
Suppl. – Maldautojos
Tr. – Trojietės
- Hdt. – Herodotas
- Hes. *Th.* – Hesiodo *Teogonija*
- Hom. – Homeras
Il. – Iliada
Od. – Odisėja
- h. Hom.* – homeriniai himnai
- Isoc. Hel.* – Isokratas *Helenos apologija*
- Mosch. *Eur.* – Moscho *Europė*
- Ov. *Met.* – Ovidijaus *Metamorfozės*
- P. – Pindaras
I. – Istminės odės
N. – Nemėjinės odės
O. – Olimpinės odės
P. – Pitinės odės
- Paus.* – Pausanijas
- Pl. – Platonas
Phdr. – Faidras
Resp. – Valstybė
Smp. – Puota
- Plu. – Plutarchas

Alex. – Aleksandras

Sol. – Solonas

PMG – Poetae Melici Graeci. Ed. D. L. Page, Oxford: Clarendon Press, 1962.

Ps.- Hes. Sc. – Pseudo –Hesiodo *Heraklio skydas*

S. – Sofoklis

Ant. - Antigone

El. - Elektra

OT. – Karalius Oidipas

Tr. – Trachinietės

Th. – Tukididas

Thgn. – Teognidas

Theocr. – Teokritas